

Innehåll

Parter och domslut	3
Alban Hoxha	3
Manjolla Hoxha	4
Burim Makolli	5
Ukshin Makolli	7
Yrkanden	8
Stämningsansökan 2023-06-21, Åtalspunkt 1	8
Stämningsansökan 2023-06-21, Åtalspunkt 2	10
Stämningsansökan 2023-11-22, Åtalspunkt 1	10
Stämningsansökan 2023-11-22, Åtalspunkt 2	13
Stämningsansökan 2024-01-10, Åtalspunkt 1	13
Utvisning	15
Häktning m.m.	15
Skadestånd	15
Åtalen för grovt bidragsbrott och penningtvättsbrott	16
Bakgrund	16
Inställning	18
Utredning	20
Skriftlig bevisning	20
Muntlig bevisning	23
Skälen för tingsrättens avgörande	36
Disposition	36
Rättslig reglering – bidragsbrott	37
Bidragsbrott eller bedrägeri?	37
Om bidragsbrott	38
Gränsdragningen mellan brott av normalgraden och grovt brott ...	39

Detta är en avskrift av en elektronisk originalhandling.

Postadress
Box 114
271 23 Ystad

Besöksadress
Bollhusgatan 16
Ystad

Expeditionstid
måndag–fredag
08:00–16:00

Telefon
0411-691 00

E-post
ystads.tingsratt@dom.se
Webb
www.domstol.se

Rättslig reglering – penningtvättsbrott	40
Rättslig reglering – assistansersättning	41
Har Ukshin Makolli haft behov av personlig assistans?	43
Vad som framkommer genom den skriftliga bevisningen	43
Tingsrättens bedömning	61
Har Burim Makolli utfört arbete som personlig assistent åt Ukshin Makolli?	64
Har Manjolla Hoxha utfört arbete åt Ukshin Makolli?	67
Har Alban Hoxha gjort sig skyldig till brott?	69
Hur ska de tilltalades agerande bedömas?	70
Åtalet för olaga förföljelse och olaga hot	72
Inställning	72
Utredning	72
Skälen för tingsrättens avgörande	77
Burim Makolli döms för de åtalade gärningarna	77
Skadestånd	79
Påföljd m.m.	80
Frihetsberövanden	80
Ukshin Makolli döms till fängelse 2 år 9 månader	80
Burim Makolli döms till fängelse 3 år 9 månader	81
Manjolla Hoxha döms till villkorlig dom och dagsböter	83
Alban Hoxha döms till villkorlig dom och dagsböter	83
Ukshin Makolli ska vara fortsatt häktad	84
Burim Makolli utvisas inte p.g.a. brott	84
Övriga frågor	85
Avgift till brottsofferfonden	85
Sekretess	85
Ersättning till försvarare och målsägandebiträde	85
Rätten	88
Överklagandeinformation	89

PARTER OCH DOMSLUT

Alban Hoxha

Parter

Tilltalad

Alban Hoxha, 19850119-6797
Högalidsvägen 38 A Lgh 1201, 231 56 Trelleborg

Offentlig försvarare
Advokat Elisabeth Ask Lundgren
Advokat Elisabeth Ask Lundgren AB
Skeppsbron 5, 211 20 Malmö

Åklagare

Kammaråklagare Emma Ohlsson
Åklagarmyndigheten
Malmö åklagarkammare
205 90 Malmö

Domslut

Brott som Alban Hoxha döms för

Grovt bidragsbrott (antal brott: 14), 2018-11-01 – 2019-11-30, Sverige, 2 §
och 3 § bidragsbrottslagen (2007:612) i sin lydelse före 1 januari 2020

Penningtvätsbrott (antal brott: 8), 2019-02-16 – 2019-11-11, Sverige, 3 § 1 st
1 p lagen (2014:307) om straff för penningtvätsbrott

Påföljd

Villkorlig dom
140 dagsböter om 300 kr (42 000 kr)

Brottsofferfond

Alban Hoxha ska betala en avgift till brottsofferfonden på 800 kr.

Ersättning och återbetalning

Elisabeth Ask Lundgren ska få ersättning av staten med 142 046 kr. Beloppet
fördelas enligt följande:

- 99 637 kr arbete
- 14 000 kr tidsspillan
- 28 409 kr mervärdesskatt

Staten ska stå för kostnaderna.

Manjolla Hoxha

Parter

Tilltalad

Manjolla Hoxha, 19900923-7489
Högalidsvägen 38 A Lgh 1201, 231 56 Trelleborg

Offentlig försvarare
Advokat Rikard Darell
Tomelilla Advokatbyrå AB
Larmgatan 7, 273 30 Tomelilla

Åklagare

Kammaråklagare Emma Ohlsson
Åklagarmyndigheten
Malmö åklagarkammare
205 90 Malmö

Domslut

Brott som Manjolla Hoxha döms för

Grovt bidragsbrott (antal brott: 14), 2018-11-01 – 2019-11-30, Sverige, 2 §
och 3 § bidragsbrottslagen (2007:612) i sin lydelse före 1 januari 2020

Påföljd

Villkorlig dom
70 dagsböter om 50 kr (3 500 kr)

Brottsofferfond

Manjolla Hoxha ska betala en avgift till brottsofferfonden på 800 kr.

Ersättning och återbetalning

Rikard Darell ska få ersättning av staten med 262 748 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 183 720 kr arbete
- 21 000 kr tidspillan
- 5 478 kr utlägg
- 52 550 kr mervärdesskatt

Staten ska stå för kostnaderna.

Burim Makolli

Parter

Tilltalad

Burim Makolli, 19811223-8335
Johan Kocksgatan 13 B Lgh 1102, 231 45 Trelleborg
Medborgarskap: Serbien och Montenegro, Upphört Land

Offentlig försvarare
Advokat Johan Länström
Advokatfirman Johan Länström AB
Nygatan 56, 231 44 Trelleborg

Åklagare

Kammaråklagare Emma Ohlsson
Åklagarmyndigheten
Malmö åklagarkammare
205 90 Malmö

Åklagare

Kammaråklagare Sanja Kovacevic
Åklagarmyndigheten
Södra Skånes åklagarkammare
Box 20021, 200 21 Malmö

Målsägande

1. Avni Krasniqi

Målsägandebiträde
Advokat Jorge Concha
Maxwell Advokatbyrå AB
Storgatan 22 A, 211 42 Malmö

2. Sabile Krasniqi

Företrädd av åklagaren

Domslut

Brott som Burim Makolli döms för

Grovt bidragsbrott (antal brott: 67), 2013-10-05 – 2020-01-03, Sverige, 2 § och 3 § bidragsbrottslagen (2007:612) och 2 § och 3 § bidragsbrottslagen (2007:612) i sin lydelse före 1 januari 2020

Olaga förföljelse, 2022-06-07 – 2022-07-03, Sverige, 4 kap 4 b § 3 p

brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2022 och 1 augusti 2022

Olaga hot, 2022-06-05, Trelleborgs kommun, 4 kap 5 § 1 st brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2023

Påföljd

Tidigare utdömd påföljd undanröjs.

(Skyddstillsyn., Ystads tingsrätt Doha 12, 2023-04-27, B267/23)

Den nya påföljden avser även brottsligheten i det tidigare avgörandet.

Fängelse 3 år 9 månader

Utvisning

Begäran om utvisning avslås.

Skadestånd

Burim Makolli ska betala skadestånd till Sabile Krasniqi med 5 000 kr.

Beloppet avser ersättning för kränkning. Burim Makolli ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 5 juni 2022.

Burim Makolli ska betala skadestånd till Avni Krasniqi med 16 500 kr.

Beloppet avser ersättning för kränkning med 15 000 kr samt för sveda och värk med 1 500 kr. Burim Makolli ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 16 januari 2024.

Brottsofferfond

Burim Makolli ska betala en avgift till brottsofferfonden på 800 kr.

Ersättning och återbetalning

Johan Länström ska få ersättning av staten med 255 949 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 170 323 kr arbete
- 28 690 kr tidspillan
- 5 746 kr utlägg
- 51 190 kr mervärdesskatt

Jorge Concha ska få ersättning av staten med 24 073 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 16 458 kr arbete
- 2 800 kr tidspillan
- 4 815 kr mervärdesskatt

Staten ska stå för kostnaderna.

Ukshin Makolli

Parter

Tilltalad

Ukshin Makolli, 19460615-9798
Österlidsvägen 37 A Lgh 1004, 231 33 Trelleborg

Offentlig försvarare
Advokat Emanuel Petersson
Advokatfirman Emanuel Petersson AB
Hamngatan 4, 211 22 Malmö

Åklagare

Kammaråklagare Emma Ohlsson
Åklagarmyndigheten
Malmö åklagarkammare
205 90 Malmö

Domslut

Brott som Ukshin Makolli döms för

Grovt bidragsbrott (antal brott: 72), 2014-02-03 – 2020-01-01, Sverige, 2 § och 3 § bidragsbrottslagen (2007:612) och 2 § och 3 § bidragsbrottslagen (2007:612) i sin lydelse före 1 januari 2020

Påföljd

Fängelse 2 år 9 månader

Häktning m.m.

Ukshin Makolli ska vara kvar i häkte tills fängelsestraffet får verkställas.

Brottsofferfond

Ukshin Makolli ska betala en avgift till brottsofferfonden på 800 kr.

Ersättning och återbetalning

Emanuel Petersson ska få ersättning av staten med 271 246 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 161 138 kr arbete
- 32 550 kr tidspillan
- 23 309 kr utlägg
- 54 249 kr mervärdesskatt

Staten ska stå för kostnaderna.

YRKANDEN

Stämningsansökan 2023-06-21, Åtalspunkt 1

Åklagaren har begärt att Burim Makolli ska dömas för grovt bidragsbrott enligt 2 § och 3 § bidragsbrottslagen (2007:612) och 2 § och 3 § bidragsbrottslagen (2007:612) i sin lydelse före 1 januari 2020.

Åklagaren har begärt att Manjolla Hoxha och Alban Hoxha ska dömas för grovt bidragsbrott enligt 2 § och 3 § bidragsbrottslagen (2007:612) i sin lydelse före 1 januari 2020.

Åklagaren har angett följande gärningsbeskrivning.

1.1 GROVT BIDRAGSBROTT (Burim Makolli) (5000-K838393-20)

Ukshin Makolli beviljades personlig assistans av Försäkringskassan år 2007. Försäkringskassan beslutade att från och med den 31 januari 2020 dra in assistansersättningen, då Ukshin Makolli inte bedömdes ha något behov av, eller rätt till, personlig assistans. Återkrav har därefter riktats mot Ukshin Makolli samt flera assistansanordnare.

Alban Hoxha, Manjolla Hoxha och Burim Makolli har tillsammans och i samförstånd med varandra och annan, lämnat oriktiga uppgifter i tidrapporter till Försäkringskassan. De orsakade därigenom fara för att assistansersättning felaktigt skulle betalas ut. De oriktiga uppgifterna har bestått i att annan person, i samband med utredning av hans behov av assistans, lämnat felaktiga uppgifter om sitt hälsotillstånd och hjälpbehov. Detta har samtliga tilltalade känt till. De har trots detta lämnat in tidrapporter avseende påstått arbete som personliga assistenter. Försäkringskassan har därvid vilseletts att betala ut assistansersättning med ett totalt belopp om 7 487 426 kronor.

Burim Makolli har lämnat felaktiga tidrapporter vid sammanlagt 67 tillfällen under perioden från och med den 5 oktober 2013 till och med den 3 januari 2020 i Trelleborg, Sverige enligt nedan

2013-10-05, 2013-10-31, 2013-12-05, 2014-01-05, 2014-02-03, 2014-02-05, 2014-04-03, 2014-05-05, 2014-06-09, 2014-07-03, 2014-08-03, 2014-09-03, 2014-10-05, 2014-11-05, 2014-12-05, 2015-01-07, 2015-02-10, 2015-03-14, 2015-04-06, 2015-05-07, 2015-06-06, 2015-07-10, 2015-08-07, 2015-08-31, 2015-10-07, 2015-11-05, 2015-11-30, 2016-01-08, 2016-02-05, 2016-03-05, 2016-05-05, 2016-06-05, 2016-07-13, 2016-08-08, 2016-09-08, 2016-10-05, 2017-07-20, 2017-08-04, 2017-09-13, 2017-10-04, 2017-11-03, 2017-12-04, 2018-01-01, 2018-02-02,

2018-03-02, 2018-04-05, 2018-05-03, 2018-06-04, 2018-07-11, 2018-08-06, 2018-09-10, 2018-10-15, 2018-11-09, 2018-12-12, 2019-01-09, 2019-03-04, 2019-04-01, 2019-04-24, 2019-05-07, 2019-06-11, 2019-07-01, 2019-08-06, 2019-09-02, 2019-10-09, 2019-11-12, 2019-12-03 och 2020-01-03.

Burim Makolli har haft anställning som personlig assistent. Han har därvid lämnat in tidrapporterna för arbetad tid, vilka inte motsvarar faktiska och verkliga förhållanden då han inte arbetat vid de aktuella tillfällena, eller under alla förhållanden inte utfört någon personlig assistans. Han har därtill undertecknat flera assistansräkningar. Han har således orsakat att sammanlagt 3 212 335 kr av den totala ersättningen betalats ut.

Manjolla Hoxha har haft anställning som personlig assistent. Hon har vid 14 tillfällen, enligt tabell i åtalspunkten 1.2, lämnat in tidrapporter för arbetad tid, vilka inte motsvarar faktiska och verkliga förhållanden, då hon inte arbetat vid de aktuella tillfällena, eller under alla förhållanden inte utfört någon personlig assistans. Alban Hoxha har vid samma 14 tillfällen, enligt tabell i åtalspunkten 1.3, tillsammans med Manjolla Hoxha, lämnat in tidrapporter avseende hennes arbete som inte motsvarar faktiska och verkliga förhållanden. För det fall han inte anses vara gärningsman har han under alla förhållanden främjat gärningarna genom sitt agerande. Alban Hoxha och Manjolla Hoxha har således orsakat att sammanlagt 497 815 kr av den totala ersättningen betalats ut.

Brotten bör bedömas som grova eftersom gärningarna varit planerade, systematiska, skett i stor omfattning och sammantaget avsett betydande belopp.

Burim Makolli, Manjolla Hoxha och Alban Hoxha begick gärningarna med uppsåt.

1.2 GROVT BIDRAGSBROTT (Manjolla Hoxha) (5000-K838574-20)

Manjolla Hoxha har tillsammans med Alban Hoxha, lämnat felaktiga tidrapporter vid 14 tillfällen under perioden från och med den 1 november 2018 till och med den 30 november 2019 i Trelleborg, Sverige enligt nedan

2018-11-01, 2018-11-30, 2018-12-31, 2019-01-31, 2019-03-04, 2019-04-04, 2019-05-01, 2019-06-02, 2019-07-01, 2019-07-30, 2019-09-02, 2019-09-30, 2019-11-01 och 2019-11-30.

1.3 GROVT BIDRAGSBROTT (Alban Hoxha) (5000-K838608-20)

Alban Hoxha har tillsammans med Manjolla Hoxha, lämnat felaktiga

tidrapporter vid 14 tillfällen under perioden från och med den 1 november 2018 till och med den 30 november 2019 i Trelleborg, Sverige enligt nedan

2018-11-01, 2018-11-30, 2018-12-31, 2019-01-31, 2019-03-04, 2019-04-04, 2019-05-01, 2019-06-02, 2019-07-01, 2019-07-30, 2019-09-02, 2019-09-30, 2019-11-01 och 2019-11-30.

Stämningsansökan 2023-06-21, Åtalspunkt 2

Åklagaren har begärt att Alban Hoxha ska dömas för penningtvättsbrott enligt 3 § 1 st 1 p lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott.

Åklagaren har angett följande gärningsbeskrivning.

2.1 PENNINGTVÄTTSBROTT (Alban Hoxha) (5000-K838608-20)

Alban Hoxha har tillsammans och i samförstånd med andra personer lämnat oriktiga uppgifter till Försäkringskassan, i enlighet med vad som beskrivs i åtalspunkten 1. Manjolla Hoxha har fått del av Försäkringskassans felaktigt utbetalda ersättning. Alban Hoxha har i vart fall tillgodogjort sig delar av ersättningen. Han har därefter överfört dessa pengar genom swishbetalningar om sammanlagt 27 500 kr till Burim Makolli. Det hände vid åtta tillfällen under perioden från och med den 16 februari 2019 till och med den 11 november 2019 i Trelleborg, Sverige enligt nedan

2019-02-16 med 2 000 kr, 2019-02-16 med 3 000 kr, 2019-06-11 med 2 000 kr, 2019-06-11 med 2 500 kr, 2019-07-03 med 5 000 kr, 2019-08-23 med 10 000 kr, 2019-10-06 med 1 500 kr och 2019-11-11 med 1 500 kr.

Alban Hoxhas åtgärd har syftat till att dölja att pengarna härrör från brott, eller att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig pengarna. Alban Hoxha begick gärningen med uppsåt.

Stämningsansökan 2023-11-22, Åtalspunkt 1

Åklagaren har begärt att Burim Makolli ska dömas för olaga förföljelse enligt 4 kap 4 b § 3 p brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2022 och 1 augusti 2022.

Åklagaren har angett följande gärningsbeskrivning.

1.1 OLAGA FÖRFÖLJELSE (5000-K638032-22)

Burim Makolli har förföljt Avni Krasniqi genom följande brottsliga gärningar. Det hände mellan den 7 juni 2022 och den 3 juli 2022 i

Trelleborgs kommun eller på okänd plats i landet, Sverige.

a) Olaga hot den 7 juni 2022: Burim Makolli har hotat Avni Krasniqi genom att skicka ett videomeddelande till honom i vilket Burim Makolli gör uttalanden med innebörd att han ska skada Avni Krasniqi och hans anhöriga. Hoten var sådana att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet.

b) Olaga hot den 8 juni 2022: Burim Makolli har hotat Avni Krasniqi genom att skicka ett videomeddelande till honom i vilket Burim Makolli gör uttalanden med innebörd att han ska skada Avni Krasniqi och hans anhöriga. Hoten var sådana att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet.

c) Olaga hot den 8 juni 2022: Burim Makolli har hotat Avni Krasniqi genom att skicka ett videomeddelande till honom i vilket han gör uttalanden med innebörd att han ska skada Avni Krasniqi och hans anhöriga. Hoten var sådana att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet.

d) Olaga hot den 8 juni 2022: Burim Makolli har hotat Avni Krasniqi genom att skicka ett videomeddelande till honom i vilket Burim Makolli gör uttalanden med innebörd att han ska skada Avni Krasniqi och hans anhöriga. Hotet var sådant att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet.

e) Olaga hot den 8 juni 2022: Burim Makolli har hotat Avni Krasniqi genom att skicka ett videomeddelande till honom i vilket Burim Makolli gör uttalanden med innebörd att han ska skada Avni Krasniqi och hans anhöriga. Hoten var sådana att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet.

f) Olaga hot den 8 juni 2022: Burim Makolli har hotat Avni Krasniqi genom att skicka ett textmeddelande till honom med innebörd att Burim Makolli ska skada Avni Krasniqi och hans anhöriga. Hotet var sådant att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för annans personliga säkerhet.

g) Olaga hot den 9 juni 2022: Burim Makolli har hotat Avni Krasniqi genom att skicka ett videomeddelande till honom i vilket Burim Makolli gör uttalanden med innebörd att han ska skada Avni Krasniqi och hans anhöriga. Hoten var sådana att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet.

- h) Olaga hot den 12 juni 2022: Burim Makolli har hotat Avni Krasniqi genom att skicka ett videomeddelande till honom i vilket Burim Makolli gör uttalanden med innebörd att han ska skada Avni Krasniqi och hans anhöriga. Hoten var sådana att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet.
- i) Olaga hot den 12 juni 2022: Burim Makolli har hotat Avni Krasniqi genom att skicka ett textmeddelande till honom med innebörd att han ska skada Avni Krasniqi och hans anhöriga. Hoten var sådana att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin personliga säkerhet.
- j) Olaga hot den 21 juni 2022: Burim Makolli har hotat Avni Krasniqi genom att skicka ett videomeddelande till honom i vilket Burim Makolli gör uttalanden med innebörd att han ska skada eller döda Avni Krasniqi. Hoten var sådana att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin personliga säkerhet.
- k) Olaga hot den 28 juni 2022: Burim Makolli har hotat Avni Krasniqi genom att skicka ett videomeddelande till honom i vilket Burim Makolli gör uttalanden med innebörd att han ska skada Avni Krasniqi och hans anhöriga. Hoten var sådana att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet.
- l) Olaga hot den 28 juni 2022: Burim Makolli har hotat Avni Krasniqi genom att skicka ett videomeddelande till honom i vilket Burim Makolli gör uttalanden med innebörd att han ska skada eller döda Avni Krasniqi och hans anhöriga. Hoten var sådana att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet.
- m) Olaga hot den 29 juni 2022: Burim Makolli har hotat Avni Krasniqi genom att skicka ett videomeddelande till honom i vilket Burim Makolli gör uttalanden med innebörd att han ska skada Avni Krasniqi och hans anhöriga. Hoten var sådana att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet.
- n) Olaga hot den 1 juli 2022: Burim Makolli har hotat Avni Krasniqi genom att skicka ett videomeddelande till honom i vilket Burim Makolli gör uttalanden med innebörd att han ska skada eller döda Avni Krasniqi och hans anhöriga. Hoten var sådana att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet.
- o) Olaga hot den 3 juli 2022: Burim Makolli har hotat Avni Krasniqi genom att skicka ett videomeddelande till honom i vilket Burim Makolli

gör uttalanden med innebörd att han ska skada Avni Krasniqi och hans anhöriga. Hoten var sådana att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet.

Varje gärning var led i en upprepad kränkning av Avni Krasniqis integritet.

Burim Makolli begick gärningarna med uppsåt.

Stämningsansökan 2023-11-22, Åtalspunkt 2

Åklagaren har begärt att Burim Makolli ska dömas för olaga hot enligt 4 kap 5 § 1 st brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2023.

Åklagaren har angett följande gärningsbeskrivning.

2.1 OLAGA HOT (5000-K638032-22)

Burim Makolli har hotat Sabile Krasniqi genom att uppsöka henne i hennes bostad och uttala ord med innebörd att han ska döda henne och Avni Krasniqi. Det hände den 5 juni 2022 i Trelleborg, Trelleborgs kommun.

Hotet var sådant att Sabile Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet.

Burim Makolli begick gärningen med uppsåt.

Stämningsansökan 2024-01-10, Åtalspunkt 1

Åklagaren har begärt att Ukshin Makolli ska dömas för grovt bidragsbrott enligt 2 § och 3 § bidragsbrottslagen (2007:612) och 2 § och 3 § bidragsbrottslagen (2007:612) i sin lydelse före 1 januari 2020.

Åklagaren har angett följande gärningsbeskrivning.

1.1 GROVT BIDRAGSBROTT (5000-K838608-20)

Ukshin Makolli har beviljats personlig assistans av Försäkringskassan år 2007. Försäkringskassan beslutade att från och med den 31 januari 2020 dra in assistansersättningen då Ukshin Makolli inte bedömdes ha något behov av, eller rätt till, personlig assistans. Återkrav har därefter riktats mot Ukshin Makolli samt flera assistansanordnare.

Ukshin Makolli har tillsammans och i samförstånd med Burim Makolli,

Manjolla Hoxha och Alban Hoxha samt annan, lämnat oriktiga uppgifter i tidrapporter och assistansräkningar till Försäkringskassan. De orsakade därigenom fara för att assistansersättning felaktigt skulle betalas ut. De oriktiga uppgifterna har dels bestått i att Ukshin Makolli, i utredning av hans behov av assistans, lämnat felaktiga uppgifter om sitt hälsotillstånd och hjälpbehov, dels av felaktiga uppgifter kring utförd personlig assistans och tidpunkter för detta. Samtliga tilltalade har känt till de faktiska förhållandena. De har trots detta lämnat in tidrapporter avseende påstått arbete som personliga assistenter. Försäkringskassan har därvid vilseletts att betala ut assistansersättning med ett totalt belopp om 7 487 426 kronor.

Ukshin Makolli har således tillsammans och i samförstånd med andra lämnat felaktiga tidrapporter och räkningar vid sammanlagt 72 tillfällen under perioden från och med den 3 februari 2014 till och med den 1 januari 2020 i Trelleborg, Sverige enligt nedan

2014-02-03, 2014-02-05, 2014-04-03, 2014-05-05, 2014-06-09, 2014-07-03, 2014-08-03, 2014-09-03, 2014-10-05, 2014-11-05, 2014-12-05, 2015-01-07, 2015-02-10, 2015-03-14, 2015-04-06, 2015-05-02, 2015-06-07, 2015-07-05, 2015-08-07, 2015-09-03, 2015-10-07, 2015-11-05, 2015-12-02, 2016-01-08, 2016-02-05, 2016-03-05, 2016-04-12, 2016-05-05, 2016-06-05, 2016-07-03, 2016-08-08, 2016-09-08, 2016-10-01, 2016-11-03, 2016-12-04, 2016-12-07, 2017-02-03, 2017-03-03, 2017-04-02, 2017-05-13, 2017-06-01, 2017-07-03, 2017-08-04, 2017-09-13, 2017-10-04, 2017-11-03, 2017-12-04, 2018-01-01, 2018-02-02, 2018-03-02, 2018-04-11, 2018-05-22, 2018-06-04, 2018-07-12, 2018-08-11, 2018-10-10, 2018-10-12 (2 brott), 2018-11-30, 2019-01-09, 2019-03-01, 2019-04-01, 2019-04-13, 2019-05-01, 2019-06-01, 2019-07-01, 2019-08-01, 2019-09-01, 2019-10-01, 2019-11-01, 2019-12-01, 2020-01-01.

Tidrapporterna som lämnats in för arbetad tid motsvarar inte faktiska och verkliga förhållanden då vare sig Burim Makolli eller Manjolla Hoxha har arbetat vid de aktuella tillfällena, eller under alla förhållanden inte utfört någon personlig assistans. Ukshin Makolli har därtill undertecknat assistansräkningar där de felaktiga uppgifterna om arbetad tid redovisats och intygats till Försäkringskassan.

Sammantaget har Ukshin Makollis agerande, bestående i dels de oriktiga uppgifterna om sitt behov av personlig assistans, dels de felaktiga uppgifterna om utfört assistansarbete, lett till att Försäkringskassan vilseletts att betala ut 4 772 550 kronor av det ovan nämnda totala beloppet.

Brotten bör bedömas som grova eftersom gärningarna varit planerade, systematiska, skett i stor omfattning och sammantaget avsett betydande belopp.

Ukshin Makolli begick gärningen med uppsåt.

Utvisning

Åklagaren har begärt att Burim Makolli ska utvisas ur Sverige och förbjudas att återvända hit under 10 år.

Häktning m.m.

Åklagaren har begärt att Ukshin Makolli ska vara kvar i häkte tills fängelsestraffet får verkställas.

Skadestånd

Avni Krasniqi har begärt att Burim Makolli ska betala skadestånd med 55 000 kr.

Beloppet avser ersättning för kränkning med 40 000 kr och ersättning för sveda och värk med 15 000 kr. Ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) har begärts på beloppet från den 16 januari 2024.

Sabile Krasniqi har begärt att Burim Makolli ska betala skadestånd med 8 000 kr.

Beloppet avser ersättning för kränkning. Ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) har begärts på beloppet från den 5 juni 2022.

ÅTALEN FÖR GROVT BIDRAGSBROTT OCH PENNINGTVÄTTSBROTT

Bakgrund

Under år 2003 handlade socialnämnden i Trelleborgs kommun en ansökan från Ukshin Makolli om insatsen personlig assistans enligt lagen (1993:387) om särskilt stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Av den i målet åberopade domen från dåvarande Länsrätten i Skåne län framgår att socialnämnden avslog ansökan med motiveringen att Ukshin Makolli inte bedömdes tillhöra personkretsen för insatser enligt 1 § LSS. Länsrätten avslog Ukshin Makollis överklagande av det beslutet.

I juni 2007 ansökte Ukshin Makolli om assistansersättning från Försäkringskassan, som den 28 november 2008 beslutade att bevilja sådan ersättning med upp till 1 113 timmar per sex månader (motsvarande i genomsnitt 42 timmar per vecka). Beslutet gällde från och med det datum då Ukshin Makolli får assistans, men tidigast från och med juni 2007. Försäkringskassan bedömde i beslutet att Ukshin Makolli tillhörde personkrets 3. Hjälpbehovet avseende grundläggande behov bedömdes uppgå till 25 timmar per vecka och för andra personliga behov till 17 timmar 20 minuter per vecka. Vid en så kallad två-årsomprövning i maj 2011 beviljades fortsatt assistansersättning i samma omfattning.

Under utredningen i samband med två-årsomprövningen ansökte Ukshin Makolli om utökad assistans. Försäkringskassan meddelade den 18 juli 2011 beslut som innebar att assistansersättning beviljades från och med april 2011 med upp till 1 446 timmar per sex månader, motsvarande i genomsnitt 55 timmar per vecka. Försäkringskassan gjorde samma bedömning som tidigare avseende personkretstillhörighet. Det grundläggande hjälpbehovet bedömdes uppgå

till 27 timmar 40 minuter och behovet för andra personliga behov bedömdes uppgå till 27 timmar 20 minuter.

År 2019 inledde Försäkringskassan ett ärende om omprövning av rätten till assistansersättning. Beslut fattades den 31 januari 2020 om att dra in assistansersättningen från samma dag. Försäkringskassan bedömde att Ukshin Makolli inte tillhör personkretsen och att den bedömningen inte heller skulle ha gjorts år 2008 eller 2011. Det beslutet har inte överklagats. Tingsrätten konstaterar att Försäkringskassan riktat återkrav mot både tidigare assistansanordnare och Ukshin Makolli personligen. I vissa fall har frågan prövats av allmän förvaltningsdomstol eller allmän domstol med den utgången att utbetald ersättning helt eller delvis ska återbetalas.

Under de första åren som Ukshin Makolli var beviljad assistansersättning var hans hustru anställd som personlig assistent. Hustrun avled 2013. Sonen Burim Makolli har därefter, från juni 2013 och fram till dess assistansens upphörde, varit anställd. Burim Makollis dåvarande hustru var anställd under perioden augusti 2015-april 2017. Burim Makolli har inte själv tidrapporterat under cirka nio månader mellan hösten 2016 och sommaren 2017. Manjolla Hoxha har tidrapporterat att hon utfört arbete som personlig assistent under perioden oktober 2018-november 2019. Hennes make, Alban Hoxha, har inte arbetat som personlig assistent men har hjälpt sin fru i olika avseenden. Vidare framgår av handlingarna att ytterligare sex personer under kortare perioder tidrapporterat att de arbetat som personlig assistent för Ukshin Makolli. Ukshin Makolli har anlitat assistansbolag som anordnare av assistansen, vilket innebär att bolagen varit arbetsgivare och fått utbetalt assistansersättningen från Försäkringskassan. Under den period som här är aktuell har sex olika bolag anlitats. Vid några tillfällen, i samband med byte av anordnare, har assistansersättningen betalats ut direkt till Ukshin Makolli eller Burim Makolli.

Åklagaren har gjort gällande att samtliga tilltalade har gjort sig skyldiga till bidragsbrott, som ska bedömas som grova, genom att i olika avseenden lämna felaktiga uppgifter till Försäkringskassan, eller bidra till att sådana uppgifter lämnats, beträffande Ukshin Makolli's personliga assistans. Åklagaren menar att de tilltalade har begått brotten tillsammans och i samförstånd med dels varandra, dels assistansanordnarna. De sistnämnda omfattas dock inte av åtalet. Åklagaren har också gjort gällande att Alban Hoxha gjort sig skyldig till penningtvättsbrott genom att stora delar av Manjolla Hoxhas lön överförts till honom och att han i sin tur överfört en del av dessa pengar till Burim Makolli.

Till följd av preskription omfattar åtalet beträffande Burim Makolli brottstillfällena under tiden den 5 oktober 2013 – 3 januari 2020, medan åtalet avseende Ukshin Makolli endast omfattar brottstillfällena från den 3 februari 2014.

Inställning

Vad gäller åtalet för grovt bidragsbrott har **åklagaren** vid huvudförhandlingen alternativt angett, för det fall tingsrätten bedömer att gärningarna inte ska rubriceras som bidragsbrott, att gärningsbeskrivningarna också omfattar ansvar för grovt bedrägeri.

Ukshin Makolli har förnekat att han gjort sig skyldig till brott. Han har inte lämnat felaktiga uppgifter om sitt hälsotillstånd eller hjälpbehov och ej heller rörande utförd assistans eller tid. Han har inte känt till omfattningen av beviljad assistans och har inte skickat in några tidredovisningar. Han kan ha skrivit under någon av räkningarna, men har i så fall blivit ombedd att göra det. Han har vidare bestritt ansvar för brott tillsammans och i samförstånd med andra. För det fall han döms för brott ska dessa rubriceras som brott av normalgraden.

Burim Makolli har förnekat att han gjort sig skyldig till brott och har bestritt yrkandet om utvisning. Han har inte varit involverad i utredningen av behovet av assistans och har varken lämnat eller bidragit till att felaktiga uppgifter lämnats om rätten till eller behovet av assistans. Han har förlitat sig på den bedömning som Försäkringskassan har gjort och på assistansbolagen som skött allt praktiskt. Han har påpekat och ifrågasatt felaktigheter i tidrapporterna till assistansbolagen men har fått till svar att det varit ett tillåtet förfarande. Han har antingen vårdat Ukshin Makolli, eller varit i beredskap, i större omfattning än den beviljade assistansen. Han har också bestritt ansvar för brott tillsammans och i samförstånd med andra. För det fall han döms för brott ska dessa rubriceras som brott av normalgraden. Med hänsyn till inställningen i skuldfrågan ska utvisningsyrkandet ogillas och under alla förhållanden föreligger inte förutsättningar för utvisning.

Manjolla Hoxha har bestritt ansvar för brott. Hon har saknat uppsåt till dels att lämna oriktiga uppgifter till Försäkringskassan, dels att agera tillsammans och i samförstånd med andra. Hon har utnyttjats som ett brottsverktyg och har inte förstått innebörden av personlig assistans. Hon har arbetat för Ukshin Makolli med hushållssysslor och hennes make Alban Hoxha har hjälpt henne att signera förifyllda tidrapporter. Hon har inte varit delaktig i någon planering och har inte känt till systematiken eller omfattningen. För det fall hon döms för brott ska dessa rubriceras som brott av normalgraden.

Alban Hoxha har förnekat att han gjort sig skyldig till brott. Hans hustru, Manjolla Hoxha, har arbetat hos Ukshin Makolli under perioden oktober 2018-november 2019. Hon har stått till arbetsgivarens förfogande men har ibland

ombetts att lämna arbetsplatsen. Han känner inte Ukshin Makolli och har saknat anledning att ifrågasätta dennes vårdbehov eller behov av personlig assistans. Han har vidare bestritt ansvar för brott tillsammans och i samförstånd med andra. För det fall han döms för bidragsbrott ska dessa rubriceras som brott av normalgraden. Vad gäller åtalet för penningtvättsbrott har han lånat ut pengar till Burim Makolli vid flera tillfällen efter att Burim Makolli bett honom om detta. Han har stått i tacksamhetsskuld till Burim Makolli, som haft ett spelmissbruk.

Utredning

Skriftlig bevisning

Åklagaren har beträffande åtalerna för grovt bidragsbrott och penningtvättsbrott lagt fram följande bevisning:

1. Sammanställningar:

- Sammanfattning av utredning
- Assistanstid jämte viss tidredovisning
- Räkningar och tidrapporter
- Samtliga räkningar och tidrapporter avseende assistansersättning
- Utbetalad assistansersättning
- Geografisk plats
- Rapporterad arbetstid
- PM angående vem som undertecknat tidrapporter respektive assistansräkningar
- PM angående brott och misstankar

2. Handlingar från Försäkringskassan gällande bedömningar av Ukshin Makollis assistansbehov:

- Sammanställning av hjälpbehov samt assistansbehov

- Dom länsrätten år 2003
- Beslut att bevilja assistansersättning år 2008
- Omprövning jämte beslut år 2011
- Beslut utökad assistans år 2011
- PM polis (vittnesattest)
- Sammanställning medicinska journaler
- Hembesök år 2019
- Anteckningar efter hembesök år 2019
- KommunikERING inför beslut
- Försäkringsmedicinsk bedömning jämte journal
- Skrivelse
- Beslut om indragen assistansersättning
- Beslut om återkrav

3. Spaningslogg jämte uppspelning av filmer

4. Information från Försäkringskassan:

- Information om utlandsvistelser respektive information från Försäkringskassan
- Kompletterande svar gällande tidredovisning och anställda assistenter

5. Yttrande försäkringsmedicinsk rådgivare

6. Bevisning specifikt i förhållande till Ukshin Makolli:

- Bilaga över brottstillfällen
- Underskrifter pass jämfört med assistansräkningar
- Sammanställning av Ukshin Makollis inkomster
- Ukshin och Burim Makollis bankomat kort utomlands

- Ukshin Makollis och Manjolla Hoxhas bankomatkort utomlands
- Ukshin Makollis konto gällande direktutbetalningar

7. Domar rörande assistansanordnare

8. Bevisning specifikt i förhållande till Burim Makolli:

- Urval tidredovisning
- Urval räkningar
- Assistansräkningar
- Tidrapporter
- Swishrapport
- Sammanställning av Burim Makollis inkomster
- Sammanställning av Burim Makollis löneutbetalningar
- PM genomgång Burim Makollis BankID
- Burim och Ukshin Makollis bankomatkort utomlands
- PM angående god man/förvaltare
- Information om utlandsvistelser

9. Bevisning specifikt i förhållande till Manjolla Hoxha:

- PM sammanfattning ekonomi jämte tjänsteanteckning
- PM genomgång BankID jämte visualisering
- Sammanställning Manjolla Hoxhas inkomster och löneutbetalningar
- Swishar Alban Hoxha och Burim Makolli
- Manjolla Hoxhas och Ukshin Makollis bankomatkort utomlands
- Tidrapporter

10. Bevisning specifikt i förhållande till Alban Hoxha:

- Sammanställning från Alban Hoxhas konto
- Genomgång av Alban Hoxhas BankID

- PM angående swishaktivitet
- PM sammanställningar av swishar och överföringar.

Ukshin Makolli har åberopat läkarintyg, yttrande från Region Skåne, intyg från handkirurg, läkarutlåtande, utdrag från Läkemedelsboken, Försäkringskassans beslut 2008-11-28, utdrag ur föredragnings-PM, utdrag ur sammanställning medicinskt material och yttrande från assistanssamordnare till Försäkringskassan.

Burim Makolli har åberopat anteckningar från hembesök 2019-12-11 och sammanställning över Ukshin Makollis hjälpbehov enligt Försäkringskassans material.

Manjolla Hoxha har åberopat tjänsteanteckning avgränsning utredning, anteckningar från hembesök 2019-12-11, begrepp som används av Försäkringskassan, Försäkringskassans utredning sammanfattning samt skärmbilder från Google maps.

Muntlig bevisning

Förhör har hållits med de tilltalade Ukshin Makolli, Burim Makolli, Manjolla Hoxha och Alban Hoxha. På begäran av åklagaren har vittnesförhör hållits med Karin Pieroff, Carl Höckerfelt, Marianne Bergman och Ernst Skräddar. Vid förhören har i huvudsak följande framkommit.

Ukshin Makolli:

Mellan åren 2013 och 2020 var hans hälsa dålig, sämre än vad den är nu. Det var dåligt på alla sätt även om han kunde må bra vissa dagar. Han fick väldigt ofta yrselanfall, han vet inte varför. Då kände han sig inte stadig och kunde inte gå ut själv. Han kunde falla och slå sig och var i behov av personer runt omkring sig. Det kunde också vara så att han hade svårt att hitta hem igen. I minst 20 år har han haft diabetes. Hans blodsockervärden har varit höga. Det har gjorts att han mått konstigt och han har fått problem med ögonen. Ibland har hans blodsocker blivit lågt och då håller kroppen inte honom uppe. Han har också problem med sin arm och hand och vristen som han haft en fraktur i. Hans händer skakar och han kan bara använda två fingrar på den ena handen. Han har även haft hjärtproblem som krävt inläggning på sjukhus vid flera tillfällen.

Hans hjälpbehov har omfattat allting; att äta, klä på sig, tvätta sig och duscha, borsta tänderna, ta insulin. Vissa dagar när han varit bättre har han kunnat klara vissa saker. Han har inte klarat att göra i ordning maten men ibland har han kunnat äta själv. Ibland har dock hans händer skakat så att han inte klarat det. Kläder utan knappar, mjukisbyxor och liknande har han klarat. Han har haft en duschstol men har ändå behövt hjälpt. Insulinsprutan har varit svår att hantera. Det stämmer att han lärde sig hantera insulinet på Tygelsjöanstalten, men han har ändå behövt hjälp eftersom han blivit sämre. Han har tagit en insulindos på morgonen och en på kvällen. Vissa dagar när han varit bättre, eller om det inte funnits någon i närheten, har han klarat det själv. Ibland har han gått ut på egen hand för att komma bort från sonen, men då har han vetat att en kompis väntar på honom kanske 600 m eller en km bort. Han har själv gått omkring i bostadsområdet. Han vet inte varför han inte alltid har fått den hjälp som Försäkringskassan har bedömt att han haft rätt till.

Först var det hans fru som hjälpte honom, vilket hon gjorde även innan assistansersättning beviljades. Att assistans beviljades innebar inte någon förändring för honom. Efter att hustrun gick bort har det främst varit sonen Burim som hjälpt honom. Han tror att Burim har arbetat som personlig assistent för honom och fått lön, på samma sätt som hans hustru. Han har dock inte frågat Burim om det. Andra anhöriga och vänner, även vänner till Burim, har hjälpt honom. Han vet att en släkting vid namn Jeton har varit assistent åt honom, men det var bara en kort tid. Några andra känner han inte till. Han har aldrig sett Manjolla Hoxha före förhandlingen och vet inte varför hon säger att hon arbetat för honom. Han har sett Alban Hoxha vid något tillfälle, men känner inte Alban. Han vet inte om Burim och Alban känner varandra. – Sedan åklagaren läst upp från sammanställning över anställda assistenter i förundersökningen (aktbilaga 13, s. 559) har Ukshin Makolli uppgett att Zenulla Gashi har arbetat under kanske en månad, Arbnora Makolli – dvs. Burims tidigare hustru – har arbetat som assistent och Burim Rashiti under kanske en månad. Övriga personer har inte arbetat hos honom eller så vet han inte.

Han vet inte vem som betalar lön till assistenterna eller vad en tidrapport är. Inte heller har han sett några tidrapporter eller haft kontakt med assistansbolag. Det som han har varit beviljad har varit 243 timmar per månad, däremot vet han inte om någon har arbetat så mycket. Han har säkerligen skrivit under räkningar, på samma sätt som han gjorde när hustrun levde. Det kan ha varit så, både när hustrun levde och därefter, att han skrivit på flera räkningar samtidigt, men han minns inte säkert. Han har förstått att det hade med lön att göra, men inte vad det var för uppgifter. Han kan inte läsa eller skriva och förstår inte svenska. Räkningarna skulle sedan skickas iväg men han vet inte till vem. Tidigare var det hans hustru och senare Burim som kom med papperna till honom. Han känner inte till om räkningar varit ifyllda i förväg.

Vad gäller polisens spaning m.m. stämmer det inte att han ansat mustaschen med en sax när han satt på balkongen. Han använde en maskin för att korta mustaschen. Han har en rakapparat för att raka sig. Han har inte heller pratat med någon i Kosovo, som poliserna påstått, utan det var med Burim. Sakerna som han satte in i kylskåpet hade en vän kommit med och ställt vid dörren, så han tog endast in dem i bostaden. Det var mjölk och bröd. Vid tillfället hade han precis tagit fram sitt insulin. När Burim kom slängde Burim cykeln, så han gick fram till cykelstället och ställde upp cykeln. När han var kallad till polisen tog han sig dit med hjälp av Burim Rashiti. Under tiden som Burim, hans son, var häktad, fick han hjälp av vänner och familj. Det var någon som övernattade hos honom då. Han har inte förstått sig på räkningarna och vet inte varför det är ifyllt att Burim arbetat då. Om han hade haft vetskap om detta så hade han inte skrivit på räkningen.

Han har varit i Kosovo under perioder mellan 2013 och 2019, kanske en eller två gånger per år, och har tagit ut pengar när han varit där. Det är ingen annan som har gjort uttag med hans kort. Han har aldrig rest ensam utan har alltid haft någon med sig. Om han inte haft någon med sig har hans syster hjälpt honom. I Kosovo bor hans syster och två bröder. Han har inte rest med Manjolla till Kosovo. Han har inte berättat för Försäkringskassan när han rest utomlands. Det är möjligt att han fått information om att utlandsresor ska anmälas år 2012, men han har inte vetat eller förstått att han skulle göra det. Han och Burim har alltid rest tillsammans när de åkt till Kosovo. Som han minns det har de varit i samma land.

Det är inte han som har gjort överföringar från sitt konto till assistansbolag. Han kan inte själv göra det. Tidigare har Burim hjälpt honom, men han vet inte om det är Burim som har gjort överföringarna.

Burim Makolli:

Det har varit under lång tid som han har tagit hand om sin pappa. Hans pappa glömmer mycket och är förvirrad. Pappan kan säga till en läkare att allt är bra trots att det inte är det, men pappan vet inte ens varför han är hos läkaren. Om man hade tittat på pappans prover hade man sett att han inte mår bra. Pappan är också analfabet.

Han har hjälpt sin pappa med det som framgår av Försäkringskassans behovsbedömning (aktbilaga 13, s. 657). Ibland har hans pappa varit deprimerad och inte velat ha vissa insatser, som till exempel att duscha. Om det hänt saker som påverkat deras relation kan det också ha hänt att pappan inte velat ha hans hjälp. Beroende på dagsformen har hans pappa ibland klarat att kissa själv, hålla i ett glas när han ska dricka och äta, men annars har han behövt hjälp med allt. Pappans diabetes har inte kunnat justeras och ibland har pappan inte tagit insulin på tre dagar. Anledningen till att det inte finns några direkta journalanteckningar från vården mellan åren 2012 och 2016 är att hans mamma blev allvarligt sjuk. Inom familjen prioriterades mamman och efter att hon gick bort har han och pappan sört bland annat genom att resa till Kosovo.

Spaningsfilmerna är inspelade mellan kl. 8 och 15 och visar inte vem som till exempel ger insulin till hans pappa. Vid Försäkringskassans hembesök år 2019 lämnade han korrekta uppgifter. Han har sagt att behovet varierar från dag till dag. Det stämmer inte att han sagt att det var omöjligt för pappan att ta på sig strumpor, att gå själv eller att han matar pappan vid alla måltider.

Han har haft lägre inkomst under åren 2016 och 2017, men kommer inte ihåg varför eller vem som tog hand om hans pappa då. Han var med när Manjolla Hoxha anställdes. Det var en del problem i familjen – han hade ett missbruk som började när mamman gick bort, han och hans fru hade fått barn och frun blev sjuk – som gjorde att han behövde avlastning. Sedan tidigare kände han till Alban Hoxha. De kommer från samma land men har inte umgåtts. Albans

fru Manjolla behövde en sysselsättning och hon pratar albanska. Manjolla har ingen medicinsk utbildning och skulle inte klara arbetet som personlig assistent med att till exempel ge insulin. Hennes uppgifter var istället att städa, laga mat och vara hemhjälp. Han var med när Manjolla anställdes och vet vilken information hon fick. Formellt var Manjolla anställd av assistansbolaget men bolaget ställde inga frågor. Han kan inte säga exakt hur mycket Manjolla jobbade, men hon gjorde det hon skulle. Sedan fick hon gå och ibland blev hon hemskickad. Hans pappa ville inte ha Manjolla där utan pappan ville få hit en flickvän från Kosovo som skulle sköta om pappan. Det var också problem med hans fru som var svartsjuk.

Det stämmer att han har fått swishöverföringar från Alban, men också från många andra. Han utvecklade ett spelberoende och har lånat från många. Pengarna som överförts har han tagit ut på casinot. Det har varit fråga om lån och han har betalt tillbaka i kontanter när han vunnit. Han tror inte att han har betalt tillbaka allt. Alban har lånat honom pengar eftersom han bett Alban om det. Överföringarna har inte med Manjollas lön att göra och utgör inte återbetalning av lön.

Tidrapporterna har kommit ifyllda i förväg från assistansbolagen och har inte haft med verkligheten att göra. Han har arbetat mycket mer än det som står. Hjälpbehovet som Försäkringskassan har bedömt är utspritt över dygnet och pappan har också behövt hjälp på natten. Han har arbetat i princip dygnet runt och har inte haft någon semester. När det är anhörigassistans och man bor ihop suddas gränsen mellan assistans och anhörig ut. Assistansbolagen ansvarar för schemaläggningen men de har inte varit seriösa och har inte gjort sitt jobb. Det är bolagens ansvar att tidrapporterna är korrekta och han inte fått några klagomål. Han vet inte om pappan varit beviljad väntetid eller beredskap, varför det är ikryssat på någon av tidrapporterna och ej heller vem som gjort det. Han vet inte hur han tänkte kring tidrapporterna för tiden då han var häktad. Tidrapporterna och räkningarna kom i buntar för sex månader från assistansbolaget. Han

har lagt fram räkningarna till pappan som skrivit under dem. Pappan skulle inte själv klara av att fylla i räkningarna. Under 2007-08 arbetade han som personlig assistent hos andra brukare och han vet hur det ska fungera. Han har inte tänkt på att kontakta Försäkringskassan eller kommunen om problemen som var med assistansbolagen. Inbetalningen på 65 000 kr till hans konto har gällt återbetalning av arbetsgivaravgifter. Det är pengar som kommer från assistansbolaget, men han hittade ingen att skicka tillbaka pengarna till och använde dem därför.

Han har inte varit i Kosovo utan att hans pappa varit med, däremot har pappan varit där utan honom. Då har pappans syster hjälpt pappan i Kosovo och fått betalt för det. Under flygresan har någon landsman hjälpt pappan. Han har frågat chefen på assistansbolaget hur det ska gå till när man åker utomlands och chefen föreslog då att han skulle få en klumpsumma och att bolaget skulle betala biljetterna. Detta eftersom anmälan annars måste göras tre månader innan, alla kvitton måste redovisas och det tar tid att få betalt. Han har litat på sin chef och att det varit lagligt. Han har inte gjort några egna kontroller av vad som krävs vid utlandsresor. Han kan inte svara på om utredningen rörande bank-ID uppkopplingar stämmer. Han vet att han vid ett tillfälle snabbt flög fram och tillbaka från Kosovo för att ordna med papper för att kunna förlova sig. Under den tiden tog hans faster hand om pappan i Kosovo.

Manjolla Hoxha:

Hon kom till Sverige år 2014. Arbetet för Ukshin Makolli var hennes första sysselsättning. Hennes man, Alban, och Burim Makolli har träffats och Alban har då berättat att hon behövde ett jobb. Hon blev kallad till ett möte med några personer inför jobbet. Burim var med då. Hon kommer inte ihåg var de träffades, men det var inte i Trelleborg. Hon skrev inte under något anställningsavtal

och ställde inte några frågor om lönen. Eftersom det var första gången hon skulle arbeta visste hon inte hur det gick till.

Det var Burim som sa till henne vad hon skulle göra: städa, laga mat och sådant. Hon vet inte varför företaget inte var inblandat i det. Hon har utfört de uppgifter som Burim sagt till henne. Burim jobbade samtidigt med pappans insulin, blodprov och toalettbesök; de har inte haft samma arbetsuppgifter. Hon vet inte vem som var Burims chef eller om han var anställd av företaget.

Inför arbetet skaffade hon ett bankkonto som lönen skulle komma till. Alban var med henne på banken och samtidigt ordnades swish och bank-ID. Hon har inte förstått instruktionerna om hur det fungerar eftersom hon inte förstår svenska. Alban översatte åt henne. Företaget har en app som hon fick och som hon skulle använda för arbetet. Hon blev tillsagd att trycka på ”knappen” för de jobb som hon fått. Alban har hjälpt henne med det, men ibland har hon gjort det själv. I appen var hennes tider redan ifyllda. Det var genom appen som hon fick sin lön. Hon har inte haft anledning att tro att det inte stämde.

Hon minns inte när hon arbetade första gången, men det var på vintern. Hon arbetade 4-5 dagar per vecka men minns inte mellan vilka klockslag. Hon har träffat Ukshin många gånger och vet inte varför han säger att han aldrig sett henne; det kan bero på att Ukshin ville få hit sin flickvän och att hon skulle kastas ut. Ukshin har haft fysiska besvär med handen och diabetes.

Hon vet inte varför arbete är tidrapporterat när Ukshin enligt bank-ID uppkopplingar befinner sig i Kosovo. Hon kommer inte ihåg om hon arbetat då. Det kan vara så att hon blivit tillsagd att inte gå till arbetet men ändå redovisat. Under sommaren var det två månader som hon inte skulle komma dit. Det är företagets ansvar att det är rätt rapporterat; hennes ansvar är för det arbete som hon har utfört. I december 2018 reste hon till Kosovo av hälsorelaterade skäl. Hon har inte arbetat då. Hon förklarade för företaget vad som hade hänt, men minns inte namnet på den som hon pratat med. Det var inte Burim. Efter att

hon återvänt till Sverige har arbete rapporterats medan Ukshin fortfarande var kvar i Kosovo. Hon mådde fortfarande dåligt och hade läkarkontakt, men minns inte om hon jobbade under den perioden. Det har många gånger hänt att hon blivit bortkörd från arbetet. Det är en anledning till att hon enligt bank-ID uppkopplingarna varit på andra platser samtidigt som arbetad tid rapporterats. Under en arbetsdag har hon också haft pauser och ibland har hon varit på promenad med Ukshin.

När lönen kom lämnade hon pengarna till Alban som använde dem för räkningarna och annat. De gjorde swishöverföringar tillsammans. Hon och Alban har gemensam ekonomi men det är han som sköter det mesta. Alban har haft tillgång till hennes konto, bankkort och bank-ID, på samma sätt som hon haft tillgång till hans. Att det gjorts mycket kontantuttag från kontot beror på att sjukhuset i Kosovo krävde kontant betalning. Hon har vetat om att Alban swishat några gånger till Burim. Burim har varit i behov av pengar men hon vet inte varför Alban gått med på det. Det har varit fråga om lån och Alban skulle få tillbaka pengarna. Alban har sagt att han fått tillbaka pengar men hon vet inte hur.

Alban Hoxha:

Han känner Burim Makolli genom bekanta. Trelleborg är en liten stad och man träffas där. Burims pappa var i behov av hjälp och det var känt att Burim hjälpte sin pappa. Burim visste att hans fru, Manjolla, inte hade något jobb och frågade honom om Manjolla kunde arbeta. Hon är albansktalande och det skulle vara enkelt att kommunicera. Han tyckte att det skulle vara bra om hon fick ett arbete och kunde komma ut i samhället.

De åkte till Helsingborg och träffade en person på bolaget. Det var han, Manjolla och Burim som var där. De diskuterade arbetstiderna, men han minns

inte om de pratade om lönen. Han vet inte om det skrevs några papper. Det sades inget om arbetsuppgifterna på mötet, men Manjollas uppgifter var att städa, göra maträtter, tvätta och gå någon promenad. Han tänkte att det kunde utgöra personlig assistans. Han visste att Ukshin hade problem med händerna men inte hur stort hjälpbehovet var. Det var assistansbolaget som skulle betala ut lönen. Uppgifter om när Manjolla arbetat skulle lämnas genom en app som innehöll schema för hela månaden. I appen skulle Manjolla trycka på en knapp vilket innebar att hon hade varit på jobbet. Han hjälpte henne genom att visa, de gjorde det tillsammans. Det var olika tider som Manjolla arbetade och hon hade pauser. Han hjälpte henne med bank-ID och swishar genom att visa. Han uppfattade att det var assistansbolaget som var chef och att Manjolla skulle vända sig dit om hon skulle vara ledig.

Tiderna som rapporterats stämmer inte helt. Manjolla arbetade en hel del från oktober 2018 och framåt, men många gånger blev hon hemskickad från arbetet. Han har pratat med Burim om det och Burim har då sagt att det var problem inom familjen. Ukshin ville inte att Manjolla skulle vara där, utan att Ukshins flickvän skulle komma och arbeta. Ibland har arbete rapporterats trots att Manjolla och Ukshin varit i olika länder. Han ville inte att Manjolla skulle förlora sitt arbete. Han vet inte vad Manjolla förstått av felaktigheterna. Om han och Manjolla inte har varit i samma land har han berättat för henne vad hon ska göra i appen. Han har inte pratat med Burim om tidrapporterna eller om något ekonomiskt upplägg.

Burim hade ett spelberoende och har frågat om lån. Han tyckte synd om Burim och stod i tacksamhetsskuld för Manjollas arbete. Det är anledningen till att han swishat. Han har fått tillbaka en del av lånen, men inte allt. Vid ett tillfälle gav han 8 000 kr till Burim utan att Burim frågat. Detta gjorde han av tacksamhet. Swisharna har ingen koppling till att Manjolla rapporterat arbetad tid sommaren 2019 trots att hon då var i Kosovo. De kontantuttag som gjorts har skett i syfte att spara pengar för att använda under utlandsresor. Han har inte gett

några kontanter till Burim. Det stämmer inte som antecknats i polisförhör att han betalat tillbaka pengar som de inte förtjänat när Manjolla inte arbetat. Anledningen till att Manjolla slutade var att det inte var någon bra arbetsplats.

Det stämmer att det är han som skötte familjens ekonomi. Han och Manjolla kunde varandras bank-ID och koder och han kan ha använt hennes. Han minns dock inte om han swishat från Manjollas konto till sitt eget konto.

Karin Pieroff:

Hon arbetar som försäkringsutredare på Försäkringskassans kontrollenhet. Hon kom i kontakt med aktuellt ärende när polisen begärde ut handlingar. Ärenden kan initieras genom anmälningar eller genom att andra myndigheter uppmärksammat felaktigheter. Försäkringskassan undersöker då uppgifterna. I detta ärende har återkrav riktats mot assistanssamordnare men också mot Ukshin Makolli.

I tidrapporterna ska den faktiska tid som en assistent arbetat hos brukaren och utfört assistans fyllas i. Detta gäller även om brukaren skickat hem assistenten, det är i så fall en fråga för arbetsgivaren. Om man arbetat flera olika pass ska de redovisas, däremot ska man inte ange vilka arbetsuppgifter man utfört. Det är assistentens ansvar att rätt tider fylls i. Försäkringskassan informerar inte assistenterna om hur en rapport ska fyllas i utan det är arbetsgivarens ansvar. Arbetsgivaren ska också utifrån vad den kan veta underteckna rapporten. Om man har som rutin att skriva ned arbetstiderna direkt så är det inte komplicerat. Hon har hört talas om tidrapporter som i förväg fyllts i motsvarande schemat. Som assistent är man skyldig att kontrollera och meddela arbetsgivaren om något är fel. Tidigare var det pappersblanketter men nu är det oftast digital redovisning. Hon vet inte vad det står när man intygar uppgifterna i en digital rapport. På räkningarna skrivs det sammanlagda antalet timmar. Det är brukaren som ska

skriva under räkningen och intyga antalet timmar. Om brukaren har god man eller förvaltare är det ställföreträdaren som skriver under. Fullmakt räcker inte. Hon är inte säker på om det finns något undantag där fullmakt godtas.

Om brukaren inte anlitat någon samordnare, eller vid byte innan allt är klart, betalas assistansersättningen ut direkt till brukaren. Det är då brukaren som ansvarar för att ersättningen går till det som den är avsedd för, dvs. till löner för assistenter, arbetsgivaravgifter och andra kringkostnader.

Carl Höckerfelt:

Han är specialist i rehab-medicin och arbetar sedan 2015 på heltid hos Försäkringskassan som koordinator. Han är försäkringsmedicinsk rådgivare, vilket innebär att han stöttar utredarna i att förstå vad de medicinska underlagen betyder. Däremot beslutar han inte i ärendena. Han träffar inte den försäkrade utan hans bedömning grundas på det underlag som finns tillgängligt. I ett skriftligt yttrande beskriver han de diagnoser, funktionsnedsättningar och aktivitetsbegränsningar som framgår av underlaget. Om underlaget inte är fullgott rekommenderas oftast att ytterligare underlag hämtas in, framförallt medicinskt underlag.

I aktuellt ärende har han lämnat ett skriftligt yttrande år 2020 där han bedömde att det medicinska underlaget var tillräckligt för att besvara de frågor som ställts. I underlaget fanns materialet från spaning där den försäkrade hade setts prata i telefon, promenera och vara ensam. Underlag talade för större begränsningar, men i handlingarna fanns det inte sådana funktionsnedsättningar att det per definition skulle finnas en oförmåga i aktiviteterna. I ett sådant fall ställs en observation mot det övriga underlaget och i detta fall var en aktivitetsförmåga visad genom observationerna. Det finns tre teoretiska förklaringar till detta, nämligen 1) att den försäkrade inte blivit ordentligt undersökt av läkaren som

skrivit underlaget, 2) att den försäkrade överdrivit sina besvär när denna var hos läkaren (simulering) och 3) att en kraftig förbättring skett sedan intygen skrevs.

Variationer i aktivitetsförmågan kan förekomma. Om man har en funktion som gör att man ligger precis på gränsen till en aktivitet så kommer man vissa dagar att kunna utföra aktiviteten och vissa dagar inte. Såväl de fysiska som kognitiva och emotionella förmågorna samverkar i detta. I detta fall visar observationerna inte detta då den försäkrade till exempel inte har svårigheter med att hantera sin mobil. Att hantera en insulinspruta är mer komplicerat då en felaktig hantering kan vara potentiellt livsfarlig. Vad han minns fanns inte några specifika handlingar rörande psykisk ohälsa. Det som han skrivit under övrigt i sitt yttrande (aktbilaga 13, s. 582) innebär att han inte kunnat utläsa om ADL-bedömningen gjorts med observationer. ADL-bedömningar kan göras med observation eller enbart genom intervju. Båda sätten används av arbetsterapeuter.

Marianne Bergman:

Hon har varit bosatt på Kung Kristians väg 8 D i Trelleborg sedan 2010. Både Ukshin Makolli och Burim Makolli är bekanta personer för henne, de bodde i lägenheten under henne. Hon har inte pratat med Ukshin, men har sett honom när han varit ute och gått. Många gånger har Ukshin varit ensam och det har inte varit några problem för honom att gå. Hon pratade en del med Ukshins fru när frun levde. På den tiden gick Ukshin oftast tillsammans med frun. När de hade varit och handlat var de frun som bar kassarna, Ukshin kunde ibland ha en liten påse. Hon frågade sonen om varför Ukshin inte bar kassar och fick då veta att Ukshin hade en krigsskada och diabetes.

Hon har inte sett att Ukshin fått någon hjälp eller att det kommit personal. Hon känner inte igen Manjolla Hoxha eller Alban Hoxha. Under perioder har Ukshin varit borta, men hon har ingen uppfattning om hur länge. I vissa perioder har hon endast sett Burim.

Ernst Skräddar:

Han har bott i huset sedan 1970. Han är inte mer bekant med Ukshin Makolli eller Burim Makolli än att de hälsat på varandra i trappan. Så länge frun levde ville hon gärna prata. Han har ett par gånger i veckan sett Ukshin promenera i området. Ukshin har gått sakta och har oftast varit utan sällskap. Det är ett stort område och han vet inte hur långt Ukshin har gått. Han har inte sett att Ukshin haft några besvär när han promenerat och känner inte till något om hjälpbehov eller funktionsnedsättningar. Han har inte heller noterat om det kommit personal. Han har sett att en granne i trappan bredvid hjälpt Ukshin med papper. Ukshin brukade inte promenera tillsammans med sin fru. Sedan åklagaren läst upp anteckningar från polisförhör, har Ernst Skräddar dock bekräftat att det kan ha varit så att Ukshin och frun gick tillsammans.

Skälen för tingsrättens avgörande

Disposition

Inledningsvis redogör tingsrätten i det följande för den rättsliga regleringen kring bidragsbrott och penningtvättsbrott respektive assistansersättning. Därefter behandlar tingsrätten under olika rubriker frågorna om Ukshin Markolli har haft behov av personlig assistans, om någon personlig assistans har utförts och

hur respektive tilltalads agerande ska bedömas. I samband med det sistnämnda behandlar tingsrätten också åtalet mot Alban Hoxha rörande penningtvättsbrott.

Rättslig reglering – bidragsbrott

Bidragsbrott eller bedrägeri?

Den första frågan för tingsrätten att ta ställning till är om det är bidragsbrottslagen eller brottsbalkens bestämmelser om bedrägeribrott som är tillämplig på det påstådda förfarandet. Åklagaren har i första hand gjort gällande att de tilltalade ska dömas för bidragsbrott, men att gärningsbeskrivningarna i annat fall också omfattar bedrägeri.

Bidragsbrottslagen, som trädde i kraft den 1 augusti 2007, utgör en speciallag ("lex specialis") och har på den grunden företräde framför bestämmelserna om bedrägeri om lagen i övrigt är tillämplig (se prop. 2006/07:80 s. 96). Fram till 2020 omfattade bidragsbrottslagen ekonomiska förmåner som betalats ut för enskilda individers privata bruk (a. prop. s. 94). Den 1 januari 2020 ändrades lagen till att uttryckligen omfatta även sådana bidrag som avser en enskild person, men som betalas ut till eller tillgodoräknas någon annan än den enskilde. Anledningen till ändringen i sistnämnda avseende var att det funnits vissa oklarheter kring om lagen omfattade bland annat sådan ersättning för personlig assistans som betalas ut direkt till en assistansanordnare (se prop. 2018/19:132 s. 16f.).

Tingsrätten konstaterar att avsikten vid bidragsbrottslagens tillkomst synes ha varit att ersättning för personlig assistans, även i de fall då ersättningen betalats ut till en assistansanordnare, skulle omfattas av lagens bestämmelser. I praxis finns exempel på avgöranden där felaktiga utbetalningar av assistansersättning som skett till assistansanordnare rubricerats som bidragsbrott i vissa fall och som bedrägeri i andra fall. Exempel på det förstnämnda är Hovrätten över

Skåne och Blekinges dom den 21 december 2018 i mål B 2462-18 och Göta hovrätts dom den 18 mars 2022 i mål B 4272-21. I Svea hovrätts dom den 23 juli 2015 i mål B 5912-14 rubricerades gärningarna dock som bedrägeri. Av betydelse för rubriceringsfrågan i det målet synes dock ha varit att brukarna inte varit delaktiga i brottet utan snarare utnyttjats som redskap i brotten.

Enligt tingsrättens mening har i detta fall inte framkommit några skäl att frånga principen om *lex specialis*. Det betyder att bidragsbrottslagen är tillämplig i dess lydelse såväl före som efter lagändringen i januari 2020. Tingsrättens prövning i det följande utgår därmed från vad åklagaren påstått i fråga om bidragsbrott och de för bidragsbrott relevanta rekvisiten.

Om bidragsbrott

Enligt 2 § bidragsbrottslagen döms den som uppsåtligen lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden som han eller hon är skyldig att anmäla enligt lag eller förordning, och på så sätt orsakar fara för att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd felaktigt betalas ut eller tillgodoräknas med ett för högt belopp, för bidragsbrott till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Bidragsbrottet är alltså konstruerat med ett farerekvisit. Det innebär att brottet fullbordas redan när den oriktiga uppgiften lämnas till en myndighet eller när en anmälningsskyldighet åsidosätts under förutsättning att det medför den fara som krävs (se prop. 2006/07:80 s. 95). Med oriktiga uppgifter avses både osanna och ofullständiga uppgifter. Det spelar ingen roll hur uppgifterna har lämnats, även lämnande av muntliga uppgifter omfattas. Det krävs inte heller att uppgiften lämnas till beslutande myndighet, i det här fallet Försäkringskassan, utan uppgiften kan lämnas även till annan. Det avgörande är om uppgiftslämnandet leder till fara för oriktig utbetalning av förmån eller stöd. Inte bara förmånstagaren utan även annan som lämnar oriktiga uppgifter som underlag för beslut om ekonomiska förmåner kan göra sig skyldig till bidragsbrott.

Att ett bidragsbrott fullbordas redan när den oriktiga uppgiften lämnas alternativt när anmälningsskyldigheten åsidosätts innebär att varje inlämnad tidredovisning eller assistansräkning är att anse som ett brott.

Gränsdragningen mellan brott av normalgraden och grovt brott

Om ett bidragsbrott är grovt döms enligt 3 § bidragsbrottslagen för grovt bidragsbrott till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Fram till den 1 januari 2020 var dock maximistrafket för grovt bidragsbrott fängelse i fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet rört betydande belopp, om den som begått brottet använt falska handlingar, eller om gärningen ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning.

Betydande belopp har i praxis, om det inte i övrigt finns några försvårande eller förmildrande omständigheter, bedömts motsvara fem prisbasbelopp (se NJA 2013 s. 654 och NJA 2018 s. 1010). Att det sammanlagda beloppet vid upprepade brottslighet varit betydande påverkar inte denna gräns (jfr NJA 2018 s. 634 p. 27). Däremot kan det sammanlagda beloppet beaktas vid bedömningen av brottslighetens systematik och omfattning. I förarbetsuttalanden anges att det faktum att bidragsbrottslighet har utövats systematiskt eller i större omfattning i många fall förväntas sammanfalla med att brottsligheten sammantaget har avsett ett betydande belopp (se prop. 2018/19:132 s. 28ff.).

Högsta domstolen har uttalat att det finns skäl till viss restriktivitet vid bedömningen av vad som utgör ett systematiskt tillvägagångssätt även när den omständigheten utgör en i straffbestämmelsen särskilt angiven kvalifikationsgrund. En uppflyttning i svårighetsgrad innebär regelmässig en repressionsökning och bör enligt domstolen begränsas till de fall där en sådan rubricering är motiverad. Enbart det förhållandet att ett förfarande upprepas på likartat sätt bör alltså inte medföra att brottsligheten bedöms vara systematisk på det sätt

som krävs för att det ska vara fråga om grova brott. Som regel bör det krävas någon form av brottsplan eller i vart fall att upprepningarna framstår som en påräknelig fortsättning på tidigare gärning eller gärningar. Att brotten har upprepats kan dock, även om brottsligheten inte är att anse som systematisk i gradindelningshänseende, sammantaget med andra omständigheter föranleda att brotten ska bedömas som grova (se NJA 2018 s. 634 p. 18-21 rörande grovt skattebrott).

Utöver systematiken ska det vid bedömningen av om ett bidragsbrott är grovt särskilt beaktas om gärningen ingått i en brottslighet som utövats i större omfattning. Denna kvalifikationsgrund tydliggör att lagstiftaren ser allvarligt på upprepade brottslighet som riktar sig mot välfärdssystemen (se prop. 2018/19:132 s. 28ff.).

Rättslig reglering – penningtvättsbrott

Bestämmelser som innebär att penningtvätt är straffbart finns i lagen om straff för penningtvättsbrott. För att någon ska dömas för penningtvättsbrott krävs enligt 3 § att denne vidtar en åtgärd som syftar till att dölja att pengar eller annan egendom härrör från brott eller brottslig verksamhet eller till att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde. De åtgärder som avses omfattar bland annat att överlåta, förvärva, omsätta, förvara eller vidta annan sådan åtgärd med egendomen.

Ansvar för penningtvättsbrott förutsätter att det finns ett styrkt förbrott och att det förelegat uppsåt. Straffet för penningtvättsbrott är fängelse i högst två år.

Rättslig reglering – assistansersättning

Genom LSS har personer som omfattas av lagen bland annat rätt till insatsen personlig assistans som en form av särskilt stöd och service (9 § 2). För att omfattas av lagstiftningen krävs att personen tillhör någon av de tre personkretsar som anges i 1 § LSS och som, något förenklat, avser personer med 1) utvecklingsstörning eller autism, 2) begåvningsmässigt funktionshinder eller hjärnskada, eller 3) andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande om de är så stora att de förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service.

I 9 a § LSS finns en definition av begreppet personlig assistans. Bestämmelsen har genom åren ändrats ett flertal gånger och tillämpningen har utvecklats genom praxis från de allmänna förvaltningsdomstolarna. Vid tiden för det senaste beslutet rörande Ukshin Makollis rätt till assistansersättning, dvs. år 2011, innefattade definitionen ”ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade”. Vidare framgick att den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov även har rätt till insatsen personlig assistans för andra personliga behov, om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Personlig assistans kan också beviljas under dygnsvila i form av beredskap eller väntetid (tidigare jour). Sedan den 1 april 2018 framgår detta uttryckligen av lagtexten i 9 a § LSS och innan dess fanns regleringen i Försäkringskassans föreskrifter.

Huvudman för personlig assistans enligt LSS är kommunen och ansvaret omfattar personer vars behov av personlig assistans inte överstiger i genomsnitt 20

timmar per vecka för de grundläggande behoven. Om det grundläggande hjälpbehovet är större är det istället Försäkringskassan som är ansvarig myndighet och som kan lämna assistansersättning för kostnader för personlig assistans. Regleringen rörande assistansersättning finns sedan år 2011 i 51 kap. socialförsäkringsbalken (2010:110). Dessförinnan fanns motsvarande bestämmelser i lagen (1993:389) om assistansersättning.

Assistansersättning beviljas av Försäkringskassan för ett visst antal timmar per vecka, månad eller längre tid, dock längst sex månader. Assistansersättningen bestäms utifrån ett schablonbelopp per timme som bestäms varje år. Brukaren får välja om han eller hon vill anställa sina egna personliga assistenter eller anlita kommunen eller privata assistansanordnare för uppdraget. Ersättningen betalas ut månadsvis. Sedan oktober 2016 gäller den ordningen att assistansersättning betalas ut i efterskott för assistans som utförts föregående månad. Dessförinnan betalades ersättningen ut i förskott och avräkning för avvikelser gjordes i efterhand.

Ersättning lämnas endast under förutsättning att den används för köp av personlig assistans eller för kostnader för personlig assistans. Vidare gäller enligt 51 kap. 10 § socialförsäkringsbalken – i för målet relevant lydelse – att antalet assistanstimmar inte får utökas efter det att den försäkrade har fyllt 65 år. Fram till den 1 april 2018 hade Försäkringskassan en skyldighet att ompröva rätten till assistansersättning vartannat år. Numera gäller istället att rätten till assistansersättning ska omprövas i den omfattning som rätten har minskat i omfattning på grund av väsentligt förändrade förhållanden. Här bör också nämnas att den försäkrade enligt bestämmelsen i 110 kap. 46 § socialförsäkringsbalken är skyldig att till Försäkringskassan anmäla ändrade förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av en förmån. Det kan till exempel gälla utlandsvistelse. När det gäller assistansersättning har även en assistansanordnare en sådan anmälningsskyldighet, om anordnaren har kännedom om de ändrade förhållandena.

Försäkringskassan får meddela ytterligare föreskrifter om bland annat beräkningen av assistansersättning. Föreskrifterna innebär bland annat att det till Försäkringskassan varje månad ska ges in en tidredovisning per anlitad assistent, att arbetsgivaren eller uppdragstagaren (t.ex. en ställföreträdare för assistansanordnaren) ska underteckna tidredovisningen och att den berörda assistenten ska bestyrka uppgifterna i denna. Föreskrifterna innebär också att tidredovisningen varje månad ska kompletteras med en sammanställning, eller en räkning, som innehåller det sammanlagda antalet utförda assistanstimmar. Räkningen, som också ska ges in till Försäkringskassan, ska undertecknas av brukaren och utgör underlag för utbetalning från Försäkringskassan.

Har Ukshin Makolli haft behov av personlig assistans?

Vad som framkommer genom den skriftliga bevisningen

Allmänt

Ukshin Makolli har varit beviljad assistansersättning sedan år 2008, men åtalerna omfattar till följd av preskription endast påstådda brottstillfällen från slutet av 2013 (och beträffande Ukshin Makolli från början av 2014). Det är ändå av betydelse för bedömningen i målet att pröva om Ukshin Makolli haft behov av personlig assistans allt sedan år 2008. Det ska dock redan här noteras att allt det underlag som legat till grund för Försäkringskassans beslut inte har åberopats som bevisning. Vissa delar framgår indirekt genom den övriga bevisningen, men tingsrätten har alltså inte tillgång till det fullständiga underlaget.

Av utredningen att Ukshin Makolli haft diabetes typ 2 sedan 1995. Han behandlas med tabletter och insulin. Till följd av sin diabetes har han drabbats av ögonkomplikationer i form av retinopati. Vidare har Ukshin Makolli en högersidig handskada och även vissa besvär med vänster hand. Han medicinerar för

högt blodtryck och drabbades i mitten av 2010-talet av en hjärtinfarkt. Ukshin Makolli har även drabbats av depressioner och viss ångestproblematic.

Medicinska underlag vid första beslutet 2008

Till grund för Försäkringskassans beslut den 28 november 2008, varigenom Ukshin Makolli beviljades personlig assistans, låg – enligt vad som framgår av beslutet – bland annat medicinska underlag utfärdade av överläkaren och specialisten i allmän psykiatri Per Christensen den 15 februari 2006 och den 3 juli 2006, specialistläkaren vid handkirurgiska kliniken Jan Holmberg den 12 oktober 2006 respektive diabetessjuksköterskan Katarina Bergstrand den 23 juli 2003. Vidare förelåg en ADL-bedömning utfärdad den 12 april 2007 av arbetsterapeuten Lena Nilsson. Försäkringskassan hade också tillgång till underlag från den tidigare prövningen hos Trelleborgs kommun samt underlag från hembesök. En kompletterande ADL-bedömning genomfördes den 16 juni 2008. Skriftliga synpunkter lämnades från Ukshin Makolli genom assistansanordnaren som hade fått fullmakt.

Av det intyg som Per Christensen utfärdat den 15 februari 2006 – ställt till den det vederbör – framgår att han är Ukshin Makollis psykiatriker och att han behandlar Ukshin Makolli för den depression och ångestproblematic som är sekundär till dennes svåra diabetes och svåra handskador sekundära till svimningsattacker utlösta av diabetesen. Per Christensen uttrycker att han har svårt att se hur Ukshin Makolli ska klara sig utan att ha hustrun Susanne hemma och att han hade uppfattningen att de var överens om detta med socialtjänsten vid det senaste samarbetsmötet.

I läkarutlåtande om hälsotillstånd, utfärdat av Per Christensen den 3 juli 2006, anges bland annat följande diagnoser: kroniskt förstämningssyndrom, organisk personlighetsstörning, diabetes med multipla komplikationer från ögon, kärl,

nerver samt hyperlipidemi UNS. Det anges även att Ukshin Makolli har handkirurgiska skador, vars diagnoser inte är kända för Per Christensen. Under rubriken ”Sammanfattning av det medicinska tillståndet samt hur det påverkar funktionsförmågan fysiskt och/eller psykiskt/Föreligger hinder för vissa arbetsuppgifter med hänsyn till fysisk och/eller psykisk förmåga?” har Per Christensen angett att Ukshin Makolli har multipla sjukdomar och bedöms ej stå till arbetsmarknadens förfogande. Ukshin Makolli har också ett mycket stort hjälpbehov och behöver ha hjälp av hustrun. I synnerhet med tanke på att han inte har lärt sig svenska behöver han någon som kan tolka albanska åt honom. Som det framkommit till Per Christensen behöver Ukshin Makolli hjälp med i stort sett det mesta, hans händers funktion är låg och han har kommunikationssvårigheter utöver de diagnoser som ger multipla komplikationer i kroppen – diabetes, hyperlipidemi, kroniskt förstämningssyndrom. Ukshin Makolli behöver daglig hjälp. – Vidare framgår av läkarutlåtandet att Ukshin Makollis tillstånd är stationärt och att nuvarande funktionsnedsättning bedöms vara livslång.

Jan Holmberg har den 12 oktober 2006 angett bland annat följande. Ukshin Makolli har en skärskada på höger underarm med en skada till nerverna från tummen till ringfingret. Han har en hygglig rörlighet i handen, men mycket dålig greppkraft ungefär 10 % av hans förväntade konstitution och han vågar inte ta med handen. Han får obehagliga stickningar p.g.a. den otillräckligt regenererade nerven, som delades och tydligen syddes 2004. På vänster hand har Ukshin Makolli rester av ett s.k. skulderhandssyndrom, som ofta deprimerade patienter får när de råkar ut för en mindre skada. I Ukshin Makollis fall tycks skadan vara en liten fraktur från den 22 september 2004 som inte borde ge några restsymtom, men som sagt ibland, framförallt hos deprimerade patienter utvecklas ett handsyndrom. Ukshin Makolli har sålunda dålig greppkraft, dålig känsla i höger hand, vilket gör honom fumlig och deprimerad, vilket gör honom initiativlös. Allt detta bör vägas in vid bedömning av det sociala stöd och hjälp han behöver.

Vad gäller Ukshin Makollis ansökan om personlig assistans från Trelleborgs kommun år 2003 refereras i åberopade sammanfattningar ett yttrande från kommunen till länsrätten. I detta framkommer att Ukshin Makolli under verkställighet på Tygelsjöanstalten helt har klarat personlig omvårdnad, att sköta ålagda sysslor och att han lärt sig att själv hantera insulinsprutor och kontrollera blodsocker.

Uppgifter från hembesök år 2011

Uppgifter från hembesök vid tvåårs-omprövningen år 2011 finns återgivna i ett föredragningsmissiv. Det framgår att Ukshin Makolli varit delaktig i mötet och att han berättat om sitt hjälpbehov. Hans hustru har stöttat honom i vissa delar och då framförallt med tidsangivelser för hjälpbehoven. Ukshin Makolli har uppgett att han delvis försämrats sedan föregående prövning. Han tar fem insulininjektioner dagligen (tidigare två). För ett år sedan fick han astma till följd av sin blodtrycksmedicin. Hustrun menar att det finns ett ökat behov av personlig assistans på grund av att han blivit sämre. Ukshin Makolli kan inte vara själv, varför det blir en stor bundenhet för henne. Han har inte längre någon psykiatrisk kontakt då man från psykiatrin menat att besöken där orsakade mer stress än nytta för honom.

Medicinska underlag vid besluten år 2011

I samband med ansökan om utökning av antalet timmar år 2011 gavs ett läkarintyg in som utfärdats av distriktsläkaren Eva Sjöberg den 16 maj 2011. Av detta framgår följande. Ukshin Makolli har en diabetes som länge har varit svår att få under kontroll. Behandlas med tabletter, insulin fem gånger per dygn, kost samt motion. Enligt Ukshin Makollis ögonläkare har hans ögonbottensskador förvärrats och utvecklats till allvarlig proliferativ retinopati + makulaödem,

vilket snabbt kan leda till försämrad syn och så småningom blindhet. Ukshin Makolli går på regelbunden behandling på ögonkliniken i Malmö för att fördröja förloppet. Diabetessjukdomen har också medfört skador på njurarna med äggviteutsöndring och blodtrycksstegring, vilket i förlängningen innebär risk för njursvikt och behov av dialys. – Det är alltså av största vikt att Ukshin Makollis blodsocker och blodtryck hålls under så god kontroll som möjligt för att försöka fördröja progress av diabeteskomplikationer. Är nu fullt medicinerad med tabletter och insulin och hustrun tycks väl insatt i diabeteskost. Det som ytterligare krävs är fysisk aktivitet av lågintensiv typ, t.ex. promenader flera gånger dagligen och däremellan röra sig så mycket som möjligt i hemmet. – Det senaste året har patienten besökt vårdcentralen fem gånger. Vid kontroll av HbA1c i juni 2010 låg värdet på 7,0. Vid senaste besöket 110428 låg värdet på 7,3, dvs. försämring. Detta trots att Ukshin Makollis insulin gives vid fem tillfällen per dygn samt fortsatt promenadregim. – Vid besök 110428 framkom såsom tidigare besvär med balans, minne, uppfattningsförmåga, uppmärksamhet och koncentration. Förvärrade smärtor i händer, armar och vänster skuldra. Har nervskada höger hand och skuldra/handsyndrom på vänster sida med symtom som ytterligare förvärrats. Skakningar har ökat i båda händer. När det gäller höger hand har han mycket dålig greppkraft, dålig känsel, ingen funktion alls i tumme och pekfinger. När det gäller skuldra/handsyndrom vänster sida ger det stor påverkan i funktionen av vänster hand och arm. Funktionsnedsättningen har ökat det senaste året och behöver hjälp med i stort sett all ADL förutom förflyttningar. – Ukshin Makolli lider också av ständig huvudvärk, nedstämdhet och ångest. Eftersom han ofta faller och behöver hjälp med all ADL vågar hustrun inte lämna honom ens en kort stund. Ukshin Makolli själv vågar inte heller vara ensam p.g.a. sin ångest. – Enligt min bedömning. Diabetessjukdomen har blivit allt mer svårbehandlad samt ökade problem med smärta, balansrubbing och nedsatt funktion armar och händer. Allt detta medför också ökad ångest och nedstämdhet. Behöver

hjälp med i stort sett all ADL förutom förflyttningar. På sikt bedömer jag att tillståndet kommer att försämrats ytterligare.

Av en journalanteckning från besöket den 28 april 2011 hos Eva Sjöberg framgår bland annat att Ukshin Makolli känner sig allmänt försämrad, huvudvärk i samband med pågående pollenallergi. Ökade smärtor, svaghet och skakningar i händerna, som tidigare symtom från armar och axel, nedstämd, ångestfylld, sömnstörning, sover max 3-4 timmar per natt, sover inte på dagen. Är fysiskt mycket aktiv då han följer med frun på dagliga aktiviteter förutom sina dagliga promenader för att få ned blodsocker men blir trött och känner sig svag i hela kroppen. Vid besöket noterades att Ukshin Makolli rör sig försiktigt, balansrubbing, sitter hopsjunken, tycks ha nedsatt kraft i övre delen av kroppen, hustrun hjälper till med av- och påklädning, nedsatt handfunktion.

Senare medicinskt underlag

Från den sammanställning över medicinskt material som Försäkringskassan gjort kan vidare bland annat följande utläsas. I april 2016 var Ukshin Makolli inlagd på sjukhus på grund av bröstsmärtor. I juni 2016 framkom att Ukshin Makolli promenerar cirka tre gånger per dag, ofta 1,5 timme åt gången, och han uppgav att han mår bra. I oktober 2016 uppgav Ukshin Makolli att han inte har bröstsmärtor, att han haft god kondition men inte klarar trappgång. Burim Makolli uppgav vid tillfället att Ukshin Makolli är klar och adekvat. Sonen ger honom insulin, han äter vanlig kost och han går själv på avdelningen. Vid besök på kranskärslmottagningen i november 2016 uppgav Ukshin Makolli att han mår bra, även om han inte längre orkar lika mycket som förr. Han kan gå hur långt som helst i lugnt tempo, klarar en trappa med sju steg hemma, blir muskeltrött vid ansträngning. Han har egentligen inga problem i vardagen, bara han håller lite lägre tempo och anpassar sig efter sin förmåga. Den 17 februari 2017 antecknas vid besök på hjärtmottagningen att Ukshin Makolli inte har

några signifikanta andningssvårigheter, inga bröstsmärtor, normal tarmfunktion och opåverkat allmäntillstånd. Den 4 augusti 2017 antecknas fortsatt välmående, promenerar flera gånger om dagen, inga problem på plan mark, säger sig orka en trappa om det skulle behövas. Slutligen framgår att Ukshin Makolli därefter uteblivit från återbesök på hjärtmottagningen.

Uppgifter från polisen år 2019 som initierar återkallelseärendet
m.m.

Den 4 april 2019 eftersökte polisen Burim Makolli i den gemensamma bostaden. När polisen kom dit mötte de Ukshin Makolli utanför bostaden med jacka på sig. Av upprättad promemoria framgår att Ukshin Makolli ställde in matvaror i kylskåpet, tog medicin med spruta på egen hand och pratade i telefon. Under tiden som polisen befann sig i bostaden, cirka en timme, var Burim Makolli inte där. När polisen skulle lämna kom Burim Makolli på cykel. Några minuter senare kom även Ukshin Makolli ner. Burim Makolli skulle följa med polisen och bad då fadern att gå iväg och parkera cykeln, vilket Ukshin Makolli enligt polisens noteringar klarade av utan några problem.

Vidare framgår av den åberopade utredningen att Försäkringskassan den 16 maj 2019 gjorde ett oanmält hembesök hos Ukshin Makolli, men ingen öppnade. Av journalanteckningar framgår att en granne uppgett att denne inte hade sett Ukshin Makolli på cirka 14 dagar och han nog var i Kosovo. Grannen nämnde även att denne hade sett Burim Makollis cykel i cykelstället tidigare samma dag, men att den nu var borta.

Iakttagelser vid spaning under hösten 2019

Under perioden den 24 september – 23 oktober 2019 bedrev Ekobrottsmyndigheten spaning mot Ukshin Makolli. Från spaningsloggen kan särskilt följande nämnas:

- 24 september 2019. Ukshin Makolli är ensam på balkongen när han tar på sig ett par stumpor. Han använder båda händerna. När han reser sig upp använder han båda händerna på armstöden. En stund senare kommer Ukshin Makolli ut på balkongen igen. Han satt ner och ansade sin mustasch samt hanterade därefter sin mobiltelefon. Ett par minuter senare gick Ukshin Makolli själv ut från bostaden och promenerade till Föreningen Sezam 2000. Han korsade gator och höjde handen för att hälsa på en person. Promenaden från bostaden till föreningen pågick mellan kl. 10.15 och 10.43. En timme senare lämnade också Burim Makolli, som varit synlig i bostaden, lägenheten och promenerade till Sezam 2000. Burim Makolli satt under delar av tiden tillsammans med bekanta på en uteservering. Ukshin Makolli lämnade föreningen själv och gick till Valengallerian, där han besökte en sportaffär. Han tittade på tröjor och använde då båda armarna. På Valengallerian åkte Ukshin Makolli ned med rulltrappan. Spanarna noterade att hans rörelsemönster liknar en ”vanlig” man utan något speciellt handikapp. Ukshin Makolli fortsatte därefter att promenera hem till bostaden, dit han kom kl. 12.44. När spaningen avbröts kl. 15.30 hade Burim Makolli inte gått in genom porten.
- 25 september 2019. Burim Makolli lämnade bostaden vid 13-tiden och hade inte återkommit när spaningen avbröts kl. 15.32.
- 15 oktober 2019. Burim Makolli lämnade bostaden vid 13-tiden och hade inte återkommit när spaningen avbröts kl. 15.30.
- 16 oktober 2019. Ukshin Makolli kom på morgonen promenerandes till bostaden. Han använde båda händerna för att göra något i sin axelremsväska och gick därefter in. Ukshin Makolli har därefter

observerats på balkongen, bland annat när han suttit och rökt och när han hanterat sin telefon. Strax efter kl. 13 gick Ukshin Makolli ut och promenerade. Han tog upp en cigarett som han tände, varvid båda händerna användes utan problem. Han korsade en trafikerad väg efter att han vinkat förbi bilar och gick sedan in på Valengallerian. Efter detta gick han vidare till först Sezam 2000 och därefter till en klubb på Nygatan.

- 22 oktober 2019. Ukshin Makolli iaktogs när han satt på balkongen och drack kaffe. Han promenerade till klubben på Nygatan, och senare gick han i en affär där han tog en varukorg och la i bröd. Vid kassan la han upp brödet på bandet och satte korgen i stapeln med korgar (i brösthöjd). Därefter gick Ukshin Makolli tillbaka till bostaden.
- 23 oktober 2019. Ukshin Makolli kom ut från porten där han satte upp respektive sko mot cykelstället och knöt skobanden. Han promenerade till Valengallerian och sedan vidare till klubben. Ukshin Makolli var på klubben i cirka 1,5 timme. När han gick mötte han Burim Makolli utanför och de gick tillsammans i riktning mot centrum. Efter ett besök på biblioteket gick Ukshin Makolli ensam hemåt. En timme senare iaktogs Ukshin Makolli när han satt på balkongen och åt.

I samband med spaningen har ett antal videoklipp spelats in avseende delar av de ovan nämnda förloppen. Tingsrätten har tagit del av dessa filmer.

Uppgifter från hembesök i december 2019

Den 11 december 2019 genomförde Försäkringskassan ett hembesök hos Ukshin Makolli. Vid besöket närvarade även Burim Makolli, företrädare för assistansanordnaren samt tolk. Av anteckningar från hembesöket framgår att information om syftet med besöket lämnats och att det var fråga om en efterkontroll då tidsredovisningarna inte motsvarar beslutet om assistansersättning. Vidare är bland annat följande nedtecknat i anteckningarna.

Ukshin stod med krycka i höger hand, han satte undan den och sträckte fram höger arm/hand och hälsade, inte med öppen hand utan lite lätt knuten och det var inget riktigt handslag och han öppnade inte handen utan det var mer att tog lite i handen ovanpå.

Efter detta satte sig Ukshin ned på en soffå (utan hjälp), där han satt fanns inget ryggstöd, han satt där under hela besöket lite lätt framtåltad eller rak i ryggen. Under besöket hade han oftast händerna i knäet och med ena handen runt den andra, men även uppe och kliade sig i ansiktet, sträckte fram dem för att visa att han skakade, visade mot hjärtat när han pratade om hjärtinfarkten han haft, var han blivit opererad (pekade då med andra handen) m.m. Då vi skulle gå sträckte han fram höger hand för att hälsa, var samma typ av handslag som då vi kom, alltså inte med öppen hand utan man lade sin hand över hans.

...

Burim säger att man måste vara ärlig och förklarade att han är med Ukshin hela tiden och ger honom den hjälp han behöver, Burim säger att de timmar som han har fått assistansersättning för räcker inte till, och att han inte trodde det var så noga med redovisningen då. Han säger att Ukshin sover t ex inte flera timmar i sträck utan kanske bara 40 min sen skall han upp och då får Burim hjälpa honom t ex vid toabesök eller med dryck, sen skall han lägga sig igen, blir ingen sammanhållen sömn och Burim måste vara tillgänglig.

Framkom att man inte noterat de verkliga tider som det ges hjälp eftersom man inte tyckte det var så viktigt eftersom man måste vara hos Ukshin hela tiden och de timmar han fått ändå inte räcker till.

.../anordnaren/ uppger att de som anordnare får ta på sig ansvaret för att det blivit fel i redovisningen...

...

På frågan vem som är assistenter åt Ukshin svarar Burim att det är han och en kvinna som heter Hoxha, ingen annan. ... På frågan hur assistenterna arbetar så förklarar Burim att han alltid är hos Ukshin, han bor där och hjälper honom med vad han behöver hela tiden. Hoxha arbetar helger och ibland fredagar och

sköter då tvätt, städar, lagar mat och liknande. Burim säger att då Hoxha är där så finns han ändå där och hjälper till om det behövs, t ex med mera kroppsnära behov som toalettbesök, matning, på- avklädning och dusch, Ukshin kan t ex inte äta själv, kan kanske ta skeden men skakar så han spiller och måste därför alltid matas.

På frågan om situationen har ändrats för Ukshin svarar han (och Burim) att det har blivit sämre och att han behöver mer hjälp än tidigare. Ukshin har sin diabetes sen -95 och har haft en hjärtinfarkt. Han kan inte använda sina händer (visade dem och de skakade så att han blivit opererad -98 eller -99) och han behöver mer hjälp nu. Han har känselbortfall/domningar och svaghet i händerna, kan i princip inte använda dem, händerna fungerar inte. Han känner t ex inte om han bränner sig, kan inte äta själv utan måste matas. Han har medicin som han måste ta varje dag, är i tablettform och insulin i spruta, sonen Burim hjälper honom med detta. Ukshin får även blodtrycksfall och ”känningar” och kan falla om han reser sig för snabbt eller går, klarar inte av att gå fort.

...

På frågan vad Ukshin får hjälp med svarar Burim och Ukshin att han behöver hjälp med att gå på toaletten (klarar ibland själv att dra ned byxorna men inte att torka sig eller dra upp dem), klarar inte att tvätta sig, duscha, att äta utan behöver matas (klarar att föra sked till mun men skakar hela tiden och spiller ut allt), Ukshin säger också att han inte klarar att äta smörgås själv längre. Både Ukshin och Burim uppger att Burim matar Ukshin vid alla måltider. Vidare uppges att Ukshin behöver hjälp med att ta sin medicin (tabletter och sprutor) klarar inte själv detta, hjälp för att duscha (varje dag), på- avklädning och övrig hygien mm. Ukshin säger att det är sonen Burim som hjälper honom med det dagliga behovet han har för de mer ”kroppsnära” behoven som vid dusch, matning, toalettbesök, på- avklädning, rakning och liknande, han klarar inget av detta, han tycker inte om att han behöver be sin son om så mycket hjälp.

Den andra assistenten Hoxha sköter städning, tvätt, matlagning och liknande.

På frågan om Ukshin klarar någon del av på och avklädning, t ex strumpor, skor, byxor, tröjor, eller något av hygien t ex rakning eller tandborstning

svarar han inte kan ta på något, strumpor är definitivt helt omöjligt, och rakning klarar han inte av. Burim säger att Ukshin nu har löständer men behöver hjälp för att rengöra dessa.

...

På frågan om Ukshin är ute mycket svarar han och Burim att man är ute varje dag och går, oftast två gånger om dagen, en gång på förmiddagen och en gång på eftermiddagen, är viktigt att han rör på sig och går annars samlar han på sig vätska och benen svullnar.

På frågan hur det fungerar för Ukshin att gå och om han använder krycka när han går svarar han att kryckan inte används men att Burim alltid är med då han är ute och går, han går vid sidan om. Ukshin och Burim säger att Ukshin aldrig går ensam eftersom han kan få "känningar" och falla omkull, att han inte orkar gå så långt, kanske 1 km och att han går långsamt, kan också vara lite svårt för honom att hitta. Det framgår att Ukshin själv inte hittar i området särskilt bra. Burim säger att ibland går Ukshin till fel portingång när man varit ute och gått, de bor på D men han kan gå till de andra. Både Ukshin och Burim säger att Ukshin aldrig går ut utan att sonen Burim är med (eller någon annan), och man är nästan aldrig nere på stan i centrum.

Yttrande från försäkringsmedicinsk rådgivare

På uppdrag av Försäkringskassan har den försäkringsmedicinske rådgivaren Carl Höckerfelt den 24 mars 2020 lämnat ett yttrande. Carl Höckerfelt har därvid bedömt att det medicinska underlaget varit tillräckligt för att försäkringsmedicinskt värdera och besvara de frågeställningar som Försäkringskassan ställt. Av yttrandet framgår bland annat följande.

Diagnoser: Den försäkrade har en diabetes som kräver insulinbehandling och blodsockerkontroller. Diabetes typ två innebär generellt mycket mindre risk för livshotande låga blodsockervärden än typ 1 men kan förekomma. Tidigare uttryckt i intyg att han behöver ständig ledsagning för övervakning av detta.

Inga medicinska observationer finns angivna i underlagen som t.ex. lågt blodsocker ledande till förvirringstillstånd. Spaning inte visat några tecken till oförmåga att hantera sitt blodsocker. Dokumentation att han lärde sig hantera insulin och blodsockermätningar finns under fängelsevistelse. Ingen allvarlig aktivitetsersättning kan i underlagen kopplas till diabetes (*tingsrättens anmärkning; troligen avses aktivitetsnedsättning*).

Hypertoni är inte en aktivitetsbegränsande diagnos.

Smärta. I status 20110428 av distriktsläkare Eva Sjöberg framkommer ingen smärtpåverkan hos den försäkrade. I status 20120212 av distriktsläkare Per-Åke Tegstam noteras full rörlighet i nacke axlar men öm i trapetziusmuskulaturen. Det framkommer inte i underlagen någon kraftigare smärtpåverkan från rörelseapparaten.

Posttraumatiskt stressyndrom. Ingen grund för denna diagnos framkommer i de medicinska underlagen. Inte heller några funktionsnedsättningar eller aktivitetsbegränsningar.

Handskada. I läkarutlåtande 19960821 från dr Bengt Erik Larsson Ortopediska kliniken Falu lasarett framkommer en medianusnervskada med efterföljande förtvinad muskulatur i förväntade muskler (thenarregionen höger hand) resulterande i svagt handgrepp. Denna skada bör vara bestående. Spaning visar dock förmåga att ta på sig strumpor, använda mobiltelefon och lyfta kundkorgar påvisande en förmåga att använda hand utöver det som påvisas vid hembesök.

Hjärtsjukdom. Den försäkrade har varit akut sjuk i angina, genomgick en lyckad coronaangiografi med stentinsättning. Hjärtfunktion återställdes. Ett antal månader senare grav hjärtsvikt med andningspåverkan och grav viktuppgång. Efter medicinjusteringar normaliserad vikt och förbättrat mående. De senaste läkarkontrollerna avseende hjärtat talar inte för aktivitetspåverkande

hjärtsvikt. Detta stämmer med spaningsobservationer gällande gångförmåga som noterats.

Ögonsjukdom. Den försäkrade har begynnande diabetesorsakade skador i ögat som inte i nuläget, men på längre sikt kan leda till aktivitetsförmågepåverkan.

Observationer, undersökningsfynd och testresultat påvisande funktion/funktionsnedsättning redovisas som. Den försäkrade har en väl verifierad nedsättning i kraft i höger hand, framför allt tumgrepp. Utöver detta innehåller underlagen mycket ringa undersökningsfynd som styrker nedsättning. Detta överensstämmer med de dokumenterade förmågorna som observeras vid spaning både gällande användning av händer, skulderfunktion, uppresning gång samt att kunna orientera sig i omgivning utan stöd av annan person.

Av läkare bedömda åtföljande aktivitetsbegränsningar redovisas som. Anamnestiskt framkommer från den försäkrade via tolk, i tidigare medicinska underlag hustrun och i senare sonen, att den försäkrade inte kan lämnas ensam eller klara aktiviteter som personlig ADL självständigt. Det finns inte i de medicinska underlagen dokumenterat observationer av nedsatt aktivitetsförmåga av allvarlig art utöver vad som är muntlig redovisning av anhöriga eller den försäkrade själv. Spaningsmaterialet påvisar förmåga att ta på sig strumpor samt använda mobiltelefon vilket innebär god finmotorisk förmåga, som inte motsägs av informationen i det ortopediska yttrandet. Förmåga att resa sig, förflytta sig, orientera sig i omgivningen samt kommunicera med andra utan några stora avvikelser från normal aktivitetsförmåga.

I yttrandet besvarar Carl Höckerfelt även ett antal specifika frågeställningar, i huvudsak enligt följande.

- 1) *Vilka diagnoser framkommer av det medicinska underlaget vid tidpunkten då UM ansökte om assistansersättning år 2007? Vilka nedsättningar och begränsningar gav det medicinska underlaget stöd för vid den tidpunkten?*

Diagnoser som framkom 2007 var: motoriska skador i höger hand till följd av sårskada i handledsnivå på medianusnerven, kroniskt försämringstillstånd, organisk personlighetsstörning, insulinbehandlad diabetes med komplikationer, nålfobi. Utöver aktivitetsbegränsningar av karaktären anamnestisk information om att den försäkrade behövde hjälp med allt finns mycket lite information i underlagen. Den försäkrade beskrivs vara i en period av kronisk depressivitet utan närmare beskrivning. Varför detta ska leda till behov av hjälp i personligt ADL förklaras ej. Fobi för nålar är inte en diagnos som sätts av en diabetessjuksköterska och det finns inget om denna typ av problematik i de psykiatriska intygen. Ur ett försäkringsmedicinskt perspektiv finns ingen medicinsk grund i handlingarna för en större varaktig aktivitetsbegränsning av typ oförmåga att sköta sin hygien eller kommunicera eller oförmåga att lära sig att genomföra insulininjektionerna själv. I vissa handlingar anges den försäkrade ha begränsad läs- och skrivförmåga som ur ett icke medicinskt perspektiv kan försvåra att ta rätt dos insulin. Men klarade detta under anstaltsvistelse.

- 2) *Vilka diagnoser framkommer av det medicinska underlaget vid tidpunkten då UM ansökte om utökning av assistansersättningen år 2011? Vilka nedsättningar och begränsningar gav det medicinska underlaget då stöd för?*

Ny medicinsk utredning som anges i beslutet är två medicinska underlag av dr Eva Sjöberg. Dessa beskriver hur den försäkrade börjar få följsjukdomar då hans diabetes inte sköts tillräckligt väl. Detta i form av njurpåverkan och ögonpåverkan. Av medicinska skäl bör den försäkrade promenera mer. I läkarintyget daterat 100421 anges sämre balans,

försämrat minne, uppfattningsförmåga och koncentration. Huvudvärk, nedstämdhet och ångest. Samt att den försäkrade ofta faller. Det framkommer inte om detta baseras på undersökningsfynd, testning eller är rent anamnestiska uppgifter. Det framkommer inte ur journalhandlingar förda vid tiden för intygsutfärdande 2011 att någon större undersökning med regelrätt status genomförts som grund för skrivningarna i underlaget. Status 20120312 av allmänläkare Per Åke Tegstam påvisar Gott opåverkat allmäntillstånd, stelhet i fingrar och viss smärta i höger handled och i skulderregionen. Inga fynd gällande kognitiva eller psykiatriska svårigheter i status. Ingenting i journalkopiorna talar för att den försäkrade varit sämre 2011. Underlagen underbygger viss nedsatt handfunktion höger sida och lättare generell smärtproblematik. Inget stöd i de medicinska underlagen för svårigheter i personligt ADL.

3) *Hur har utvecklingen av UM:s tillstånd varit allt sedan år 2007 fram till och med 2019?*

Den försäkrade har ett flertal följsjukdomar av sin dåligt reglerade diabetes. Den försäkrade har drabbats av allvarlig kranskärslsjukdom som åtgärdats med stentning och medicinering mot hjärtsvikt samt ökad diabetespåverkan på hornhinnan. De senaste medicinska underlagen påvisar inte att dessa sjukdomstillstånd påverkar aktivitetsförmågan hos den försäkrade.

4) *Är UM:s diagnoser sådana att ett tillfrisknande kan ske? Vad kan i allmänhet förväntas kring tillfrisknande vid sådana diagnoser?*

Handskadan ger varaktigt stabil nedsatt funktion i höger hand. Diabetes är en sjukdom med progredierande följsjukdomar. Förbättring av ögon eller njurfunktion sker ej. Ingenting i senare intyg talar för att depressionstillståndet kvarstår. Funktionsnedsättningar av det kroniska förstämningstillståndet fanns inte redovisade med tydlighet 2007. De

medicinska underlagen talar inte för tydliga psykiatriska svårigheter idag som påverkar den försäkrades personliga ADL.

- 5) *Ger den medicinska utredningen stöd för att en positiv utveckling har skett avseende UM:s besvär? I så fall hur och i vilken omfattning? Har någon behandling genomförts sedan år 2007 som kan förklara ett tillfrisknande eller ett förbättrat tillstånd?*

De medicinska underlagen talar inte för en förbättring av den försäkrades tillstånd skett över tid gällande handfunktion eller diabetes. 2007 angavs förstämningssyndrom och organisk personlighetsstörning (innebär personlighetsproblematik på basen av somatisk sjuklighet; och används inte längre inom psykiatri) som diagnoser. Som ovan beskrivits har dessa diagnoser inte tydligt beskrivits gällande funktionsnedsättningar och kan därför inte fullt ut bedömas då inget tydligt utgångsläge finns beskrivet för 2007. När det gäller handfunktion finns ett noggrant utlåtande från 1996 där medicusnervskadan på höger hand gett resultatet, lätt nedsatt känsel tumme pekfinger och långfinger. Atrofierad thenarmuskulatur (muskelbuen mellan tumme och pekfinger). Ger en svag abduktion och svagt grepp i pincettgreppet (tumme och pekfingergrepp). Detta intyg innebär svaghet i att lyfta ett papper men inte att använda övriga fingrar på handen. Uppgiften från utredningssamtal att han inte använder sina händer eller kan ta i hand stämmer inte med denna skada. Uppgift att den försäkrade är stel i fingrar från 2012 (20120312 av allmänläkare Per Åke Tegstam) är inte ett detaljerat handstatus och innebär inte försäkringsmässigt en försämring jämfört med uppgifterna från 1996. Vid spaning konstateras att den försäkrade 2019 klarar att använda smartphone, ansa ansiktshår, ta på sig strumpor etc. Dvs han har en god förmåga att använda sina händer i finmotoriska aktiviteter trots den svaghet som finns i tummens muskulatur. De medicinska underlagen beskriver inte att en försämring jämfört med status 19960821 förelåg i mellantiden då inget

noggrant handstatus finns tillgängligt. En viss nervregeneration kan ske initialt efter en nervskada men då skadan inträffade ca 92-93 enligt intyget 96 bör detta status vara den slutgiltiga funktionsnivån och läget därefter stabilt. Det finns ingen medicinsk förklaring till varför vänster hand skulle ha nedsatt funktion i de medicinska underlagen. I något underlag från primärvård har läkare blandat ihop höger och vänster. Ibland kan patienter pga oro sluta använda en hand med viss smärta, men kan då med arbetsterapi återfå funktion. Men i detta fall kan konstateras att den försäkrade har kvarvarande aktivitetsförmåga i spaningsloggarna.

- 6) *Kan de iakttagelser som har gjorts av polisen under år 2019 förklaras utifrån att UM tillfälligtvis kan klara sig själv, med ojämna resultat, utan att UM:s tillstånd för den sakens skull har förbättrats på sådant sätt att hjälpbehov inte längre föreligger?*

Nej. Den aktivitetsförmåga som observeras är stabil och utan variation. Handfunktion att hantera strumpor och mobiltelefon kan inte förväntas förändras. Gångförmåga och kommunikationsförmåga med andra är stabila aktivitetsförmågor utifrån den försäkrades medicinska tillstånd.

- 7) *Är det ur ett medicinskt perspektiv rimligt att UM:s tillstånd kan ha sett annorlunda ut juli 2017 jämfört med under år 2019?*

Informationen i de medicinska underlagen beskriver ingen förbättring. Det gäller både utifrån de statusfynd som anges och de bedömningar som skrivs. Informationen i de medicinska underlagen talar för ett stabilt tillstånd. Noteras ska dock en tillfällig försämring gällande hjärtsvikt hösten 2016 som i samband med slutenvård åtgärdades med korrekt medicinering och utan kvarstående påverkan på aktivitetsnivån.

- 8) *Kan några medicinska slutsatser dras, eller medicinska synpunkter lämnas, rörande vad som kommer fram om UM:s färdigheter fram till april 2003*

(när han återvänder från sin anstaltsvistelse), hans tillstånd vid ansökan om assistansersättning år 2007 och 2011 och hans tillstånd år 2019?

LOH daterat 060703 av dr Per Christensson psykiatriker Psykiatriska mottagningen i Vellinge anger att den försäkrade sedan ankomsten till Sverige haft ett förstämningstillstånd. Är i stort behov av hustruns stöd. I läkarintyget står uttryckligen att den fysiska förmågan att klara vardagslivet behöver utredas av somatisk läkare. Undertecknad kan inte hitta något sådant underlag i de medicinska handlingarna. Den försäkrades förmåga att klara personligt ADL är därmed inte försäkringsmedicinskt underbyggd i de medicinska handlingarna. Man kan konstatera att den försäkrade under anstaltsvistelsen klarade att sköta insulinbehandlingen med minimalt stöd. Det framkommer inte någon anledning till varför sprutfobi skulle ha uppkommit i underlagen.

Avslutningsvis anger Carl Höckerfelt i yttrandet att de ADL-intyg som finns inte förtydligar hur man kommit fram till de beskrivna aktivitetsbegränsningarna, om oförmågan har observerats eller om det enbart är en sammanställning av den försäkrades och familjens anamnestiska uppgifter. Vid utredningssamtal noteras större förmågor rörande arm axelfunktion, uppresning etc. än vad som anges i ADL-intygen. Det framkommer inte i de medicinska journalerna uppgifter om fall som lett till besök inom vården.

Tingsrättens bedömning

Det medicinska underlag som låg till grund för Försäkringskassans beslut år 2008 och 2011 är tämligen sparsmakat när det gäller beskrivning av hur de sjukdomar och skador som Ukshin Makolli har, påverkar hans förmåga till aktivitet i olika avseenden. Uppgifterna synes till stor del baseras på anamnestiska uppgifter från Ukshin Makolli och hans hustru och mindre på vårdgivarens egna undersökningar och observationer. Bedömningarna är svepande (t.ex.

”svårt att se hur Ukshin Makolli ska klara sig utan att ha hustrun hemma”, ”ett mycket stort hjälpbehov”) utan närmare konkretion av hjälpbehovet. Med detta sagt ifrågasätter inte tingsrätten att Ukshin Makolli genom åren, och alltjämt idag, har hälsorelaterade besvär och ett visst hjälpbehov. För hjälpbehov avseende den dagliga livsföringen finns olika former av samhälleligt stöd att tillgå. Rätten till assistansersättning förutsätter att den enskildes funktionshinder är så *stora* att de orsakar *betydande svårigheter* i den dagliga livsföringen och därmed ett *omfattande behov* av stöd och service.

I målet är klarlagt att Ukshin Makolli har en bestående skada i höger arm/hand som försämrar hans greppkraft. Han har sedan många år tillbaka diabetes typ 2 och har drabbats av följsjukdomar. För diabetessjukdomen behandlas han, utöver med tabletter, med dagliga insulininjektioner. Det kan särskilt noteras att distriktsläkaren Eva Sjöberg i utlåtande år 2011 refererar till uppgifter om allvarlig retinopati och skador på njurarna och att detta medför risker för *framtida* besvär. Något underlag som visar på konkreta och mer omfattande funktions- och aktivitetsnedsättande besvär finns dock inte. I tidiga intyg beskrivs depression och ångestproblematik, men sedan början av 2010-talet finns ingen läkarkontakt och inte heller något annat underlag rörande dessa besvär.

När det gäller de uppgifter som vid olika tillfällen och även vid huvudförhandlingen lämnats av Ukshin Makolli och hans anhöriga om hjälpbehövet framstår också dessa som svepande. I flera sammanhang beskrivs att Ukshin Makolli behöver hjälp med ”allt”; all personlig hygien, på- och avklädning, förbereda måltider, matas, ta insulin och stöd vid promenader. Det beskrivs också ett omfattande hjälpbehov under nattetid, som dock inte omfattas av Försäkringskassans beslut. Emellanåt nämns att Ukshin Makolli ibland klarar vissa moment eller klädesplagg, men inte alltid. Burim Makolli har vidare beskrivit att han behöver vara med sin pappa i princip hela tiden.

Vad som här sagts om Ukshin Makollis hälsotillstånd och hjälpbehov står i stark kontrast till det som framkommit genom polisens spaningsfilmer och spaningslogg från 2019. På filmerna syns Ukshin Makolli till synes obehindrat kunna promenera på egen hand förhållandevis långa sträckor i trafikerad miljö. Han klarar också av att äta och dricka på egen hand, sköta ansiktsvård, hantera sin telefon, göra mindre inköp, ta på sig strumpor och knyta skor. Det förstnämnda överensstämmer även med uppgifter som antecknats vid vårdbesök under 2016, där Ukshin Makolli själv uppgett att han dagligen promenerar flera gånger om dagen cirka 1,5 timme per gång samt de iakttagelser som gjorts av vittnena Marianne Bergman och Ernst Skräddar avseende Ukshin Makollis promenader utan sällskap i området. Filmerna, loggen och det som kommit fram rörande assistenterna (se nedan under följande rubriker) visar vidare att Ukshin Makolli under långa perioder varit på egen hand utan någon assistent eller annan i sin närhet. Iakttagelser som polisen gjort i april 2019 och från hembesök ger också de stöd för att Ukshin Makolli självständigt klarar en stor del av sin dagliga livsföring. Därutöver bör beträffande hanteringen av insulinsprutor nämnas att Ukshin Makolli under anstaltsvistelse i början av 2000-talet lärde sig att sköta både injektioner och blodsockerkontroller själv, trots att han redan då haft skadan i höger hand.

Den försäkringsmedicinske rådgivaren, Carl Höckerfelt, har i sitt yttrande uttalat att det, utöver skadan i höger hand, finns mycket ringa undersökningsfynd i underlagen som styrker funktionsnedsättning och att det inte heller i underlagen finns dokumenterat observationer av nedsatt aktivitetsförmåga av allvarlig art. Carl Höckerfelt har, i yttrandet och vittnesförhöret, tydliggjort att variationer i aktivitetsförmågan kan förekomma med innebörd att en person vissa dagar kan utföra en aktivitet och vissa dagar inte. Detta kan dock inte i detta fall förklara de aktiviteter som Ukshin Makolli ses utföra i polisens spaningsfilmer. Enligt Carl Höckerfelt finns inte heller någon grund för att Ukshin Makollis hälsotillstånd förbättrats.

Tingsrätten finner, som redan konstaterats, att Ukshin Makolli har och har haft vissa hälsorelaterade besvär och ett visst hjälpbehov. Det står dock genom utredningen helt klart att hans besvär och hjälpbehov inte vid någon tidpunkt har varit av sådant slag och sådan omfattning att han omfattas av personkretsen i 1 § LSS. Utredningen ger snarare stöd för att han till största delen klarat sin vardag och sin dagliga livsföring självständigt, även om det i viss mån varit besvärligt och tagit längre tid samt under vissa perioder kan ha krävts påpuffning. Tingsrättens slutsats är att Ukshin Makolli varken 2008 eller senare haft rätt till insatser enligt LSS och således inte heller rätt till assistansersättning.

Har Burim Makolli utfört arbete som personlig assistent åt Ukshin Makolli?

Tingsrätten har alltså kommit fram till att Ukshin Makolli saknat behov av personlig assistans. Det är tingsrättens bedömning att han har simulerat besvär och hjälpbehov inför vårdgivare och Försäkringskassan i syfte att beviljas assistansersättning. Burim Makolli har inte varit delaktig i de ansökningsprocesser som ledde fram till att Försäkringskassan år 2008 och 2011 beviljade Ukshin Makolli assistansersättning. Han har alltså inte då lämnat några felaktiga uppgifter eller undanhållit korrekta uppgifter. Eftersom Ukshin Makolli aldrig har haft behov av personlig assistans torde emellertid någon sådan inte heller – objektivt sett – ha utförts. Det finns inte anledning för tingsrätten att tro att Ukshin Makolli inför sonen, som han bott tillsammans med under flera år, simulerat besvär eller hjälpbehov.

I den av åklagaren åberopade bevisningen finns också en rad ytterligare omständigheter som talar emot att Burim Makolli har utfört personlig assistans. Inledningsvis står det enligt tingsrättens mening klart att Burim Makolli vid Försäkringskassans hembesök i december 2019 starkt har överdrivit faderns

besvär och hjälpbehov samt även sin egen arbetsinsats och bundenhet vid fadern. Ett stort antal av de tidredovisningar som Burim Makolli undertecknat, och som sedan lämnats in, har i princip samma arbetstider angivna för varje dag och i vissa fall sju dagar per vecka. Burim Makolli har medgett att de inlämnade tidredovisningarna inte motsvarat verkligheten, men att de kommit förifyllda från assistansbolagen. Den personlige assistenten har dock ett ansvar för att uppgifterna är riktiga, vilket framgår av de pappersblanketter som fyllts i och undertecknats av Burim Makolli fram till och med januari 2018 (däremot är det inte utrett i målet vilken information som fås avseende intygande om uppgifternas riktighet vid digital signering i tiden därefter). Tingsrätten menar mot denna bakgrund att Burim Makolli måste ha varit medveten om sitt ansvar för att tidredovisningen motsvarade verkliga förhållanden.

I utredningen finns vad som kan betecknas som ett antal ”krockar” då Burim Makolli och Ukshin Makolli till synes inte har befunnit sig på samma plats/land, trots det angivna hjälpbehovet och att Burim Makolli för en del men inte alla tillfällen rapporterat arbetad tid. För de inledande åren har dessa krockar identifierats huvudsakligen genom en analys av hur Burim Makollis respektive Ukshin Makollis bankkort har använts. För senare finns också positioneringar från bank-ID uppkopplingar, information från Migrationsverket avseende in- och utresa (Burim Makolli) samt flygbolag.

Det underlag som presenterats visar att Burim Makollis bankkort använts ett flertal dagar då han rapporterat att han arbetat. Några slutsatser kan dock inte dras av detta. Emellertid visar underlaget att Burim Makolli och Ukshin Makolli vid ett flertal tillfällen, och ibland under tämligen långa perioder, inte kan ha befunnit sig i samma land. Detta gäller till exempel augusti 2013, maj 2015, mars 2016, juni-juli 2016, augusti 2018-januari 2019, mars 2019, juni-juli 2019 och september-oktober 2019. Särskilt anmärkningsvärd i sammanhanget framstår en period om cirka en vecka i april 2019 då Burim Makolli var frihetsberövad, men ändå har rapporterat arbetad tid.

Till det hittills sagda kommer polisens spaningsfilmer och spaningslogg från 2019 som tydligt visar att Burim Makolli under långa perioder inte vistas tillsammans med eller i närheten av sin pappa och att Ukshin Makolli självständigt klarar sin vardag.

Sammantaget anser tingsrätten att den av åklagaren åberopade bevisningen med erforderlig styrka visar att Burim Makolli inte har arbetat som personlig assistent åt Ukshin Makolli under den tid som åtalet omfattar. Detta innebär inte att Burim Makolli inte kan ha utfört sysslor i hemmet och hjälpt sin fader. En sådan ordning får dock anses sedvanlig när en förälder och ett vuxet barn har gemensamt hushåll och sådana insatser går inte att jämföra med personlig assistans. Eventuellt arbete har inte heller utförts på det sätt som tidredovisats.

De uppgifter som Burim Makolli lämnat i förhör har genomgående varit vaga och brister i trovärdighet. Även om Burim Makolli inte varit direkt involverad i omvårdnaden av sin pappa förrän modern gick bort 2013 och han anställdes som personlig assistent, är det inte sannolikt att han därefter inte känt till innehållet i Försäkringskassans beslut. Burim Makolli har i förhör beskrivit en besvärlig personlig situation och att han efter moderns bortgång börjat missbruka. Vad Burim Makolli uppgett om att hans pappa ibland klarat vissa saker beroende på dagsformen är motbevisat genom Carl Höckerfelts yttrande och vittnesförhör. Att fadern ibland inte velat ha hans hjälp talar snarast emot ett hjälpbehov, eftersom fadern då uppenbarligen har klarat sig själv. Något stöd för att Ukshin Makolli skulle vara glömsk och förvirrad och säga saker som inte stämmer vid vårdbesök finns inte; tvärtom framgår av journalanteckningar att även Burim Makolli i kontakter med vården beskrivit faderns tillstånd som gott. Inte heller finns grund för påståendet att Försäkringskassans anteckningar från hembesöket 2019 inte skulle återspegla vad som faktiskt sades. Slutligen har Burim Makolli medgett att hans pappa under perioder vistats i Kosovo utan att han varit där, men att han då betalt pappans syster. Han har därvid beskrivit ett upplägg med assistansordnaren om betalning. Enligt tingsrättens mening framstår

det som uteslutet att Burim Makolli inte förstått att ett sådant upplägg inte var förenligt med gällande regelverk.

Sammantaget är det i målet styrkt att Burim Makolli inte utfört arbete som personlig assistent åt Ukshin Makolli under någon del av den tid som åtalet omfattar.

Har Manjolla Hoxha utfört arbete åt Ukshin Makolli?

Manjolla Hoxha har vid huvudförhandlingen berättat om hur det gick till när hon anställdes. Vad hon berättat stöds i allt väsentligt av Alban Hoxhas och Burim Makollis uppgifter. Enligt tingsrätten framstår det dock som ytterst märkligt att varken lön eller arbetsuppgifter diskuterats med den blivande arbetsgivaren (assistansanordnaren). Inte heller synes något anställningsavtal ha skrivits. Det är istället Burim Makolli som informerat henne om arbetsuppgifterna, trots att han varken företräder arbetsgivaren eller på annan grund synes ha en chefsposition i förhållande till Manjolla Hoxha. Tingsrätten har förståelse för att det var en ny situation för Manjolla Hoxha som inte tidigare haft någon sysselsättning, men konstaterar samtidigt att hennes make var tillsammans med henne under mötet med arbetsgivaren.

De arbetsuppgifter som både Manjolla Hoxha och Burim Makolli beskrivit utgör ordinärt hushållsarbete och inte uppgifter som normalt sett utförs av en personlig assistent. Det får dock godtas att Manjolla Hoxha, och för den delen Alban Hoxha, inte har insett den skillnaden. Tingsrätten menar emellertid att det även beträffande Manjolla Hoxha föreligger ett antal omständigheter som visar att hon inte utfört något arbete för Ukshin Makolli, varken som personlig assistent eller arbete av annat slag.

Genom utredningen är det klarlagt att Manjolla Hoxha under längre perioder av anställningstiden vistats i Kosovo. Av hennes egna uppgifter framgår att hon då

inte varit tillsammans med Ukshin Makolli och att hon inte utfört något arbete, men att hon ändå tidrapporterat. Tingsrätten har svårt att sätta tilltro till hennes uppgifter om att hon i den situationen endast gjorde som hon blivit informerad och att hon inte hade anledning att tro att det inte stämde. Vidare framgår av utredningen att Manjolla Hoxha redovisat utfört arbete under tider då Ukshin Makolli befunnit sig i Kosovo. Därtill kommer att hennes bank-ID vid ett flertal tillfällen har kopplats upp förhållandevis långt från Ukshin Makollis bostad under tid som hon rapporterat arbete, förhållandevis ofta nära hennes bostad. De skärmdumpar från Google maps som försvaret åberopats visar förvisso att gångavståndet mellan Manjolla Hoxhas och Ukshin Makollis bostad är betydligt kortare än det avstånd som åklagaren uppgett (och som motsvarar färdväg med bil), men avståndet är fortfarande betydande. Eftersom flera av uppkopplingarna i tiden ligger förhållandevis nära det redovisade arbetspassets början eller slut är det inte heller en godtagbar förklaring att Manjolla Hoxha haft rast. Inte heller påståendet om att Manjolla Hoxha ofta blivit hemskickad från arbetet utgör därvid en godtagbar förklaring, utan framstår snarare som en efterhandskonstruktion.

Slutligen finns anledning att kort beröra Ukshin Makollis uppgifter som lämnats vid huvudförhandlingen om att han aldrig sett Manjolla Hoxha. I brottmål finns ofta anledning att värdera uppgifter från en medtilltalad med viss försiktighet. I detta fall finner emellertid tingsrätten att det inte finns någon rimlig förklaring till varför Ukshin Makolli felaktigt skulle lämna dessa uppgifter; ett bekräftande av att Manjolla Hoxha utfört arbete för honom skulle snarare

Tingsrättens slutsats är åklagaren styrkt att Manjolla Hoxha inte utfört något arbete för Ukshin Makolli, varken som personlig assistent eller av annat slag.

Har Alban Hoxha gjort sig skyldig till brott?

När det gäller Alban Hoxha kan först konstateras att åtalet inte baseras på att han själv skulle ha arbetat som personlig assistent för Ukshin Makolli, utan på att han bistått sin hustru under hela förfarandet. Det är utrett i målet att Alban Hoxha är den som etablerade den inledande kontakten för anställningen. Han var med under anställningsförfarandet samt när Manjolla Hoxha inför anställningen ordnade ett eget bankkonto, bank-ID och swish. Sedan anställningen påbörjats har han hjälpt Manjolla Hoxha att tidrapportera. Detta har han gjort oavsett om de befunnit sig på samma plats/i samma land eller inte. Tingsrätten har i det föregående funnit att det är styrkt att Manjolla Hoxha aldrig utfört något arbete. Det är också styrkt att Alban Hoxha varit införstådd med detta och att det hela tiden varit avsikten. Därtill har Alban Hoxha på egen hand, eller med hjälp av Manjolla Hoxha, fått del av den lön som utbetalats till Manjolla Hoxhas bankkonto genom överföringar. Alban Hoxha har således varit införstådd med och delaktig i den brottsplan som förelegat.

Sammanlagt har lön utbetalats till Manjolla Hoxha med drygt 230 000 kr. Som framgått menar tingsrätten att Alban Hoxha varit medveten om att denna lön härrör från brott där Försäkringskassan lurats att på felaktiga grunder betalat ut assistansersättning. Under perioden den 7 november 2018 – 6 januari 2020 har Alban Hoxha genomfört sammanlagt 37 swishöverföringar till Burim Makolli uppgående tillsammans 46 800 kr. Under samma period finns inga överföringar i omvänd riktning. Åklagaren har i målet valt att åtala Alban Hoxha för penningtvättsbrott avseende överföringar som skett mellan den 16 februari och den 11 november 2019 uppgående till sammanlagt 27 500 kr. Både Alban Hoxha och Burim Makolli har berättat att överföringarna avsett lån som har sin grund i att Burim Makolli utvecklat ett spelberoende. Merparten av överföringarna avser förhållandevis små belopp och beträffande dessa framstår den lämnade förklaringen som godtagbar. När det gäller de överföringar som avser nå-

got större belopp delar tingsrätten emellertid åklagarens bedömning. Det framstår som helt osannolikt att Alban Hoxha under ett drygt års tid skulle låna ut så pass mycket pengar till en person med ett spelmissbruk. Någon rimlig förklaring till de uppgifter som lämnats i polisförhör om att pengar återbetalats eftersom arbete inte utförts och att de inte ”förtjänade dem” har inte heller lämnats. Vidare har Alban Hoxha i förhör vid huvudförhandlingen uppgett att han överfört en summa om 8 000 kr på grund av tacksamhetsskuld för att hustrun kommit i arbete. Tingsrätten anser att det är styrkt att de överföringar som omfattas av gärningsbeskrivningen skett i syfte att dölja att pengarna härrör från brott och att erforderligt uppsåt för denna åtgärd föreläggat.

Hur ska de tilltalades agerande bedömas?

Tingsrätten har slagit fast att Ukshin Makolli inte haft rätt till assistansersättning och att han inför vårdgivare och Försäkringskassan simulerat en svår funktionsnedsättning och kraftigt överdrivit sina begränsningar och sitt hjälpbehov. Det står också klart att Ukshin Makolli varit högst delaktig i och medveten om förfarandet. Att Ukshin Makolli lämnat felaktiga uppgifter under handläggningen av hans ansökningar är dock inte det som utgör ett brottsligt förfarande i detta mål, utan att han skrivit under och gett in oriktiga assistansräkningar med bifogade tidrapporter. Utifrån de uppgifter som lämnats och underlaget i målet finns inte anledning att ifrågasätta att det är Ukshin Makolli som undertecknat räkningarna alternativt att detta skett på hans uppdrag. Tingsrätten finner att Ukshin Makolli lämnat oriktiga uppgifter i assistansräkningar vid det antal brottstillfällen och motsvarande det belopp som åklagaren påstått. Fara för felaktiga utbetalning har därvid uppenbart föreläggat.

Burim Makolli har å sin sida lämnat oriktiga uppgifter i tidrapporter vid 67 tillfällen under perioden den 5 oktober 2013 – 3 januari 2020. Burim Makolli

har därigenom orsakat att 3 212 335 kr felaktigt utbetalats, vilket alltså innebär att farerekvisitet är uppfyllt.

Såväl Manjolla Hoxha som Alban Hoxha har lämnat oriktiga uppgifter i tidrapporter vid 14 tillfällen mellan den 1 november 2018 och den 30 november 2019. De har tillsammans orsakat att 497 815 kr felaktigt utbetalats.

Åklagaren har gjort gällande att de tilltalade har lämnat de oriktiga uppgifterna tillsammans och i samförstånd med andra. Med begreppet ”andra” avses övriga tilltalade och assistansanordnarna. Tingsrätten anser det vara styrkt att Ukshin Makolli och Burim Makolli agerat tillsammans och i samförstånd med varandra och med assistansordnarna. Burim Makolli har också agerat tillsammans och i samförstånd med dels Manjolla Hoxha och Alban Hoxha, dels assistansanordnaren. Det finns dock inte tillräckligt stöd för att Ukshin Makolli varit införstådd i deras delaktighet.

De enskilda bidragsbrotten uppgår inte till sådana belopp att de med anledning därav ska bedömas som grova brott. Ukshin Makolli och Burim Makolli har dock under flera års tid, i syfte att få ersättning utbetald, upprepade gånger lämnat grovt oriktiga uppgifter till Försäkringskassan. Agerandet har varit systematiskt och välplanerat. Det finns inga förmildrande omständigheter och sammantaget finns det anledning att se allvarligt på Ukshin Makollis och Burim Makollis agerande. Vart och ett av de bidragsbrott som de döms för ska därför ses som grovt bidragsbrott.

När det gäller Alban Hoxha och Manjolla Hoxha konstaterar tingsrätten att de måste ha förstått vad de var delaktiga i. De har således varit medvetna om att de tillsammans med andra personer ingick i ett systematiskt och välplanerat upplägg som gick ut på att lura Försäkringskassan på förhållandevis stora belopp. Inte heller i förhållande till Alban Hoxha och Manjolla Hoxha finns några förmildrande omständigheter och enligt tingsrättens bedömning är

omständigheterna sammantaget så försvårande att vart och ett av deras brott ska ses som grovt bidragsbrott.

Därutöver ska Alban Hoxha dömas för åtta fall av penningtvättsbrott.

ÅTALET FÖR OLAGA FÖRFÖLJELSE OCH OLAGA HOT

Inställning

Burim Makolli har erkänt de åtalade gärningarna. Vad gäller olaga hot enligt åtalspunkten 2 har han dock inte uttalat att han skulle döda Sabile Krasniqi utan hotet har i förhållande till henne varit indirekt. Vad gäller de enskilda anspråken har Burim Makolli medgett ett skadestånd om 15 000 kr till Avni Krasniqi för kränkning, men har bestritt att skadestånd ska utgå för sveda och värk. I sistnämnda del har dock ett belopp om 1 500 kr vitsordats som skäligt i och för sig. Vidare har Burim Makolli medgett ett skadestånd om 5 000 kr till Sabile Krasniqi för kränkning. Han har inte haft någon erinran mot sätten som respektive målsägande begärt att ränta ska beräknas.

Avni Krasniqi har biträtt åtalet.

Utredning

Åklagaren har åberopat 13 videoinspelningar jämte översättning samt två fotografier (skärmdumpar) jämte översättning. Samtliga videoinspelningar har spelats upp för rätten.

Avni Krasniqi har åberopat samma bevisning som åklagaren och därutöver två promemorior som upprättats av polisen gällande förhör med Avni Krasniqi den 1 september 2022 samt reflektion från förhör den 5 oktober 2022.

Förhör har hållits med målsägandena Avni Krasniqi och Sabile Krasniqi samt med Burim Makolli. Vittnesförhör har, på begäran av åklagaren, hållits med Altina Krasniqi (dotter till målsägandena). Vid förhören har i huvudsak följande framkommit.

Avni Krasniqi:

Han och Burim Makolli känner till varandra sedan tidigare. Han har hjälpt Burims pappa, Ukshin Makolli, bland annat med att ordna en lägenhet. Eftersom Ukshin skulle på semester gav Ukshin honom 10 000 kr för att betala hyran under 1,5 månad. Han gav de pengarna till hyresvärden. Han frågade också Ukshin om denne kunde stå på en bil, vilket Ukshin sa gick bra. Under tiden som Ukshin var utomlands skulle han hjälpa till med att betala räkningarna. Han hade nycklar till lägenheten. När kodlåset ändrades kunde han dock inte komma in för att hämta räkningarna.

En dag fick han ett brev från Burim om att han var skyldig Burims pappan 37 000 kr. Det gällde försäkring och skatt på bilen, hyror och utbytt lås. Han ringde till Burim och de träffades i Höllviken där han gav Burim 20 000 kr. Burim sa att han var skyldig 15 000 kr till, vilket inte stämmer. De träffades dock några dagar senare igen och han överlämnade 15 000 kr. Han ville inte ha problem. Efter det fortsatte Burim att ringa till honom hela tiden, men han svarade inte. Cirka 1,5 månad efter att han betalt Burim började videomeddelandena komma. Det har varit fler meddelanden än de som visats upp; han har raderat några. Han besvarade inte meddelandena. Han tittade på ett meddelande och samlade sedan ihop de andra när han gick till polisen. Han såg alla meddelandena först när han var hos polisen, vilket var i september eller oktober 2022. Han har inte visat meddelandena för sin familj, utan det är först nu som Sabile Krasniqi sett dem.

Burim har varit vid bostaden tre gånger, men han har inte varit hemma då. Ett tillfälle var kl. 03 på natten, då Burim skrek och hotade utanför porten. De andra gångerna sa Burim att han ”skulle döda pappan”. Efter att Burim varit hos Sabile ringde hans dotter till honom och sa att Burim sagt att Burim skulle skjuta honom med fem kulor. Dottern var rädd.

Hoten och meddelandena har påverkat honom. Han uppfattar att Burim är kapabel att genomföra hoten om de skulle träffas. I Kosovo betyder sådana hot att någon av dem är död inom 24 timmar. Han var också rädd för sin familj. Livet anpassades för att han skulle kunna undvika Burim. Han åkte tidigt till jobbet och kom hem sent. Han hade svårt att sova och tog lugnande tabletter. Han handlade i Malmö och vågade inte gå ut i Trelleborg. Även barnen var rädda och han hämtade dem många gånger. Den 16 januari 2024 ringde Burim till honom igen och sa samma saker.

Sabile Krasniqi:

Hon har känt till Burim sedan tidigare, de kommer från samma stad i Kosovo, och under tiden Burims mamma levde träffades de några gånger. Hon har också träffat Burims pappa vid några tillfällen och de har då hälsat på varandra. Hon vet att Avni Krasniqi har hjälpt Burims pappa bland annat i Kosovo, men hon känner inte till vad Avni och Burim haft mellan varandra. Burim har uppsökt dem i bostaden tre gånger. Den första gången var hon på jobbet. Barnen var hemma och Burim frågade efter Avnis telefonnummer, som dottern inte lämnade ut, samt lämnade över en lapp. Någon vecka senare kom Burim kl. 03 på natten och skrek utanför. Hon hörde inte vad han skrek, men dottern berättade att det var att han skulle döda Avni. Grannen under dem tog kontakt och sa sedan till Burim genom fönstret att han skulle gå och annars skulle de ringa polisen.

Den 5 juni 2022 kom Burim igen och då upp till lägenheten Hon tror det var på eftermiddagen. Hon öppnade dörren och hälsade på Burim, eftersom hon vet vem han är. De pratade på albanska. Burim började direkt att fråga efter Avni; var han var och vilket telefonnummer han har. Hon tog fram sin telefon och visade honom telefonnumret, men Burim svarade att det svarar Avni inte på. Burim började skrika ”du vet inte vad han gör”, men hon svarade att hon inte ville veta. Hon ville avsluta då hon inte kunde hjälpa Burim men han fortsatte med att Avni var skyldig pengar. Hon sa att det får du ta med Avni. Burim hade foten på tröskeln och svor och uttalade hot mot hela familjen. Burim sa att han skulle slå Avni och han skulle döda Avni framför barnen. Burim skulle vänta i trappuppgången och Avni skulle få fem kulor i huvudet. Han skulle också skada och döda henne och barnen. Hennes dotter kom sedan och sa till Burim att han skulle gå, eller så skulle de ringa polisen. Sedan gick Burim. Avni berättade sedan att Burim skickade videos, han var rädd att gå ut och även barnen var rädda.

Burim Makolli:

År 2022 var en riktigt dålig period i hans liv och det var mycket som hände med hans pappa. Det var under tiden som han satt häktad som Avni Krasniqi kom in i pappans liv. Deras lägenhet såldes och pappan skulle flytta. Avni tog fyra hyror utan att betala in dem och lurade pappan att stå på en bil. Hyresvärden ringde till honom och sa att pappan låg efter med fyra hyror och riskerade vräkning. Pappan var sjuk men Avni tog med pappan till hemlandet utan att berätta något. När pappan kom tillbaka var han jättesjuk och blev inlagd på sjukhus. Han sökte upp Avni för att Avni skulle ta bort bilen, betala hyran och lämna över nyckeln till lägenheten. De har träffats. Avni ändrade bilen och betalade, men det återstod 7 000 kr och nyckeln. Han tog illa vid sig av Avnis beteende.

Det är han som har spelat in och skickat videomeddelandena. Det var under den tidsperioden som han och Avni träffades vid tre tillfällen och pengar överlämnades. Det som han säger låter hemskt men det är bara tomma ord som han sagt eftersom han var förbannad och besviken. Avni har inte blivit rädd utan har istället skämts.

Det stämmer att han varit vid Sabile Krasniqis bostad, men endast två gånger. Anledningen är att Avni också bodde där; annars skulle han aldrig gått dit. Sabile och barnen har inte med detta att göra och han skulle aldrig hota dem. Han var där vid ett tillfälle för att få Avnis telefonnummer men han har inte varit där på natten. När han pratade med Sabile var han inte inne i bostaden och de pratade normalt. Han agerade inte på något sätt hotfullt. Ett av barnen var med, men han varken sa något eller skrek till barnet. Han var inte påverkad vid tillfället.

Dagen före nyårsafton kom Avni fram till honom på Willys, så det stämmer inte att Avni var rädd för honom. Den 16 januari 2024 ringde en av hans kompisar till Avni och han pratade också i samtalet. Han har inte sagt att Avni skulle ta tillbaka anmälan och har inte hotat honom.

Altina Krasniqi:

Vid det första tillfället som Burim Makolli kom till bostaden var hon och brodern hemma. Burim frågade var hennes pappa var. Hon svarade på jobbet. Burim frågade efter pappans telefonnummer, men då hon inte känner honom lämnade hon inte ut det. Burim sa att hon skulle hälsa till pappan att Burim hade varit där och han lämnade en lapp. Någon vecka senare kom Burim tillbaka. Det var kl. 03 på natten. Han bankade högt och skrek. Hon tror att Burim var påverkad. En granne sa till Burim att han skulle gå eller så skulle grannen ringa efter polisen.

Det tredje tillfället var någon gång på morgonen. Hon låg och sov men vaknade av höga röster och gick upp för att kolla. Burim pratade med hennes mamma på albanska. Han sa att han skulle döda hennes pappa Avni. Om Burim inte fick tag på Avni så skulle han döda hela familjen. Hennes mamma var riktigt rädd, mamman stod och skakade. Hon sa till Burim att gå och att hon annars skulle ringa polisen. Burim gick för ner för trappan men sa då att han skulle skjuta hennes pappa fem gånger i huvudet.

Sedan försvararen läst upp från förhör att Altina Krasniqi sagt att endast förstår lite albanska, men på grund av att han skrek så mycket kunde hon inte förstå vad han sa, har Altina Krasniqi uppgett att hon kan ha sagt så men också att hon förstår mer albanska än vad hon själv kan prata.

Hon har varit rädd efter händelsen och försöker undvika platser där hon kan träffa på Burim. Även hennes pappa har varit rädd.

Skälen för tingsrättens avgörande

Burim Makolli döms för de åtalade gärningarna

Vid huvudförhandlingen har Burim Makolli erkänt de gärningar som han åtalats för, dock har han bestritt att han vid besöket i bostaden den 5 juni 2022 uttalat hot mot Sabile Krasniqi.

Sabile Krasniqi har inför rätten berättat om de olika tillfällen då Burim Makolli kommit till bostaden. Hennes berättelse framstår som självupplevd och detaljerad, samtidigt som den är återhållsam. Därvid har framkommit att Burim Makolli den 5 juni 2022 främst uttalat hot mot Avni Krasniqi, men att han även uttalat att han skulle döda Sabile Krasniqi och barnen. Altina Krasniqi, som inte var med under det inledande skedet, har också berättat om ett likartat uttalande. Hon har även beskrivit den rädsla som hon känt efter händelsen och även hur hennes mamma skakade av rädsla vid tillfället. Tingsrätten finner att

åtalet härigenom är styrkt och det som Burim Makolli uppgett förändrar inte denna bedömning. Burim Makolli måste vid tillfället ha insett att Sabile Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet. Burim Makolli ska därför dömas för olaga hot i enlighet med gärningsbeskrivningen.

Under perioden den 7 juni – 3 juli 2022 har Burim Makolli skickat 13 videomeddelanden och två textmeddelanden till Avni Krasniqi. Meddelandena innehåller tydliga hot av varierat slag och allvar som riktats mot Avni Krasniqi och hans familjemedlemmar. Avni Krasniqi har berättat att han tagit emot fler meddelanden än de som omfattas av åtalet men att han raderat dessa. Det var endast det första meddelandet som skickades, och som inte omfattas av åtalet, som han tog del av i samband med mottagandet. Övriga meddelanden tog han del av först i samband med att han gjorde polisanmälan och förhör hölls. Att Avni Krasniqi tagit del av meddelandena vid en senare tidpunkt än när de skickades saknar dock betydelse för bedömningen. Tingsrätten, som menar att de enskilda händelserna måste ses i ljuset av det olaga hotet den 5 juni 2022, finner att det genom Burim Makollis erkännande och den övriga bevisningen är styrkt att Burim Makolli agerat på det sätt som åklagaren har påstått. Hoten har varit sådana att Avni Krasniqi kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet.

Frågan blir då hur dessa gärningar ska rubriceras. Av 4 kap. 4 b § brottsbalken framgår att den som förföljer en annan person genom t.ex. olaga hot döms för olaga förföljelse om var och en av gärningarna har utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet. Med ”förfölja” avses att någon upprepat angriper, plågar, terroriserar eller utsätter en annan person för obehag, t.ex. genom att begå brott mot denne. Hur många gärningar som krävs och vilket samband som ska föreligga mellan dessa för att det ska anses vara fråga om en kränkning i den mening som avses i bestämmelsen om olaga förföljelse är att bedöma med utgångspunkt i gärningarnas karaktär.

Burim Makolli har under en knapp månads tid utsatt Avni Krasniqi för upprepade hot. Att hoten till största delen framförts genom videomeddelanden förstärker allvaret. Tingsrätten finner sammantaget att de åtalade gärningarna utgjort ett led i en upprepad kränkning av Avni Krasniqis integritet och Burim Makolli ska därför dömas för olaga förföljelse.

Skadestånd

Bestämmelserna i skadeståndslagen om kränkingsersättning vid brott ändrades den 1 juli 2022. För brott som inträffat före lagändringen ska ersättningen dock bestämmas utifrån den lagstiftning och praxis som gällde före nämnda datum, om det inte föreligger några förändrade etiska och sociala värderingar under tiden mellan skadetillfället och domstillfället. Några sådana föreligger enligt tingsrättens mening inte.

När det gäller det olaga hotet mot Sabile Krasniqi har denna gärning begåtts den 5 juni 2022. Det är därför de tidigare bestämmelserna som ska tillämpas. Tingsrätten finner att skälig kränkingsersättning uppgår till 5 000 kr. Därutöver ska ränta utgå i enlighet med yrkandet.

Hoten mot Avni Krasniqi har pågått mellan den 7 juni och den 3 juli 2022. Två av hoten i form av videomeddelanden har skickats efter lagändringen. Merparten av hoten har alltså skett före lagändringen. Detta får, enligt tingsrättens mening, genomslag vid bedömningen av vad som utgör skälig kränkingsersättning. Med beaktande av att det varit fråga om hot av likartat slag som förmedlats under en relativt begränsad period finner tingsrätten att skälig ersättning för kränkning motsvarar 15 000 kr samt yrkad ränta.

Beträffande ersättning för sveda och värk konstaterar tingsrätten att Avni Krasniqi inte har varit sjukskriven med anledning av den brottslighet han utsatts för, utan han har fortsatt att utföra sitt arbete. Det framstår däremot som

uppenbart att gärningarna inneburit ett psykiskt lidande för honom som bör ersättas. I brist på annan utredning anser tingsrätten dock att han får anses skäligt tillgodosedd med det av Burim Makolli i sig godtagna beloppet 1 500 kr, vilket motsvarar drygt två veckors akut sjukdomstid.

PÅFÖLJD M.M.

Frihetsberövanden

Av de tilltalade har Ukshin Makolli, Burim Makolli och Manjolla Hoxha varit frihetsberövade i mål B 420-23, se särskilt upprättade avräkningsunderlag.

Ukshin Makolli döms till fängelse 2 år 9 månader

Ukshin Makolli döms för grovt bidragsbrott i 72 fall. Det är fråga om brottslighet som pågått under lång tid, som har skett i större omfattning och som sammantaget avser betydande belopp. Det är dock i sammanhanget mindre belopp som kommit Ukshin Makolli direkt till del, utan merparten av den assistansersättning som utbetalats har kommit assistenterna och assistanssamordnarna till godo. Tingsrättens bedömning är att straffvärdet för den brottslighet som Ukshin Makolli gjort sig skyldig till motsvarar fängelse i tre år.

Det som kommit fram i målet rörande Ukshin Makollis hälsa är inte av sådant slag att det bör påverka straffmättningsvärdet (jfr NJA 2010 s. 485). Däremot är hans ålder en sådan omständighet som ska beaktas (29 kap. 5 § första stycket 2 brottsbalken). I målet aktualiseras också frågan om den tid som förflutit sedan brotten begicks ska beaktas. Tingsrätten konstaterar att denna dom omfattar brottstillfällen som ligger tio år tillbaka i tiden, vilket dock framstår som naturligt eftersom det varit fråga om pågående brottslighet fram till dess att Försäkringskassan beslutade att dra in ersättningen. Vid tiden för denna dom har det förflutit strax över fyra år sedan kassan fattade detta beslut. Enligt tingsrättens mening kan tiden inte anses vara ovanligt lång i förhållande till brottets art och

den utredning som krävts. Ukshin Makolli har vidare befunnit sig utomlands under delar av tiden. Inte heller är den omständigheten att tämligen omfattande återkrav riktats mot Ukshin Makolli personligen sådan att den bör påverka straffet. Sammantaget finner tingsrätten att straffmättningsvärdet i förhållande till Ukshin Makolli motsvarar fängelse 2 år 9 månader.

Tingsrätten anser att det höga straffmättningsvärdet medför att det inte finns utrymme att bestämma någon annan påföljd än fängelse. Ukshin Makolli döms därför till fängelse 2 år 9 månader.

Burim Makolli döms till fängelse 3 år 9 månader

Burim Makolli förekommer under 34 avsnitt i belastningsregistret. Till stor del handlar det om bötesbrottslighet. Den 27 april 2023 dömdes dock Burim Makolli av denna tingsrätt för narkotikabrott, varvid påföljden bestämdes till skyddstillsyn. I förhållande till den domen är det nu fråga om s.k. nyupptäckt brottslighet.

Av yttrande från Frivården framgår bland annat följande. Burim Makolli bedöms som medel risk för återfall i generell kriminalitet. Han har en drogrelaterad problematik och bedöms vara i behov av missbruksvård. Samtal efter den ovan nämnda domen påbörjades först den 5 september 2023, då Burim Makolli inte varit kontaktbar. Under handläggarsamtal har han uttryckt en önskan om att börja en behandling för att få hjälp med sitt narkotikamissbruk. Han har varit delaktig i samtal med handläggaren och har etablerat kontakt med socialtjänsten avseende sitt narkotikamissbruk. Frivården bedömer att Burim Makolli har ett fortsatt behov av övervakning. Då han sköter kontakten med frivården bedöms att man kan fortsätta arbeta med honom under strukturerade samtal för att minska risken för att han ska återfalla i kriminalitet. En fortsatt skyddstillsyn kan också bidra till att samverkan mellan andra aktörer kan upprättas för

att även det minska risken för återfall i kriminalitet. Burim Makolli bedöms ej lämplig för samhällstjänst. – Vidare framgår under rubriken ”Uppgifter om tidigare/pågående verkställigheter” att Burim Makolli skulle påbörja en behandling via Trelleborgs kommun men blev utskriven en vecka in på behandlingen då de ansåg att han ej följt sin planering där. Vid huvudförhandlingen har klargjorts att någon ny behandling inte är planerad men att Burim Makolli löpande lämnar drogtestar.

Även när det gäller Burim Makolli är det beträffande de grova bidragsbrotten fråga om brottslighet som pågått under lång tid, i större omfattning och som avser betydande belopp. Han döms för 67 fall av grovt bidragsbrott. Tingsrätten anser att Burim Makolli haft en mer drivande roll i bidragsbrotten och han har löpande fått del av den utbetalda assistansersättningen i form av lön (och även någon direktutbetalning). Med hänsyn härtill bedömer tingsrätten att straffvärdet för hans del motsvarar fängelse i närmare 3 år 6 månader. Till detta kommer att Burim Makolli döms för olaga förföljelse och olaga hot. Vad gäller den olaga förföljelsen är det fråga om upprepade och allvarliga hot under en månads tid. Allvaret förstärks av att merparten av hoten skett i form av videomeddelanden. Straffvärdet för denna brottslighet motsvarar sammantaget fängelse sex månader. Med beaktande av de principer som gäller vid flerfaldig brottslighet kan straffvärdet för alla de brott som Burim Makolli döms för bestämmas till fängelse 3 år 9 månader. Med beaktande av det som tingsrätten angett såvitt gäller Ukshin Makolli saknas skäl att vid straffmätningen för Burim Makolli frångå straffvärdet. Någon annan påföljd än fängelse är då utesluten.

Fängelsestraffet för nu aktuella brott innebär att Burim Makolli inte kommer att kunna fullgöra den skyddstillsynspåföljd som han dömdes till den 27 april 2023. Det finns därför särskilda skäl att undanröja den tidigare utdömda påföljden och bestämma ett gemensamt fängelsestraff för den samlade brottsligheten. I den tidigare domen bedömdes straffvärdet för narkotikabrottet motsvara knappt en månads fängelse. Det straffvärdet är inte sådant att det, särskilt med

beaktande av att Burim Makolli sedan september 2023 undergått vissa åtgärder, påverkar brottens samlade straffvärde ytterligare. Sammanfattningsvis ska Burim Makolli därmed dömas till fängelse 3 år 9 månader.

Manjolla Hoxha döms till villkorlig dom och dagsböter

De brott som Manjolla Hoxha döms för är mer begränsade både i tiden och omfattning, men avser likväl 14 fall av grovt bidragsbrott. Straffvärdet för hennes del bedöms uppgå till fängelse sex månader. Det straffvärdet är inte så högt att påföljden måste bli fängelse. Fråga är inte heller om artbrottslighet. Enligt tingsrätten saknas det anledning att tro att Manjolla Hoxha kommer att återfalla i brott. Påföljden för henne ska därför bestämmas till villkorlig dom, som enligt huvudregeln ska förenas med dagsböter. I enlighet med straffvärdet uppgår antalet dagsböter till 100. Eftersom Manjolla Hoxha varit frihetsberövad under tre dygn ska dock avräkning ske för 30 dagsböter. Antalet dagsböter bestäms alltså till 70. Storleken av varje dagsbot bestäms utifrån Manjolla Hoxhas ekonomiska förhållanden till 50 kr.

Alban Hoxha döms till villkorlig dom och dagsböter

Även för Alban Hoxhas del bedömer tingsrätten att straffvärdet för de grova bidragsbrotten motsvarar fängelse i sex månader. Han har haft en annan roll än Manjolla Hoxha men har fullt ut varit delaktig i brottsligheten och även fått del av de pengar som utbetalats till henne. Alban Hoxha döms också för åtta fall av penningtvättsbrott. Det sammantagna straffvärdet uppgår till fängelse åtta månader.

Alban Hoxha förekommer sedan tidigare endast under ett avsnitt i belastningsregistret avseende en hastighetsöverträdelse. Varken straffvärdet eller brottens

art är sådana att fängelse behöver väljas som påföljd. Enligt tingsrättens mening föreligger förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom i förening med 140 dagsböter. Utifrån hans ekonomiska och sociala förhållanden bestäms varje dagsbot till 300 kr.

Ukshin Makolli ska vara fortsatt häktad

Genom denna dom döms Ukshin Makolli till ett längre fängelsestraff. Ukshin Makolli är svensk medborgare men har också en stark koppling till Kosovo, där han vistats under längre perioder. Enligt tingsrättens mening finns risk för att Ukshin Makolli avviker eller på något annat sätt undandrar sig lagföring eller straff (s.k. flyktfara). Han ska därför vara fortsatt häktad till dess domen i ansvarsdelen vinner laga kraft och fängelsestraffet får verkställas.

Burim Makolli utvisas inte p.g.a. brott

Bestämmelserna om utvisning på grund av brott i 8 a kap. utlänningslagen (2005:716) ändrades i flera avseenden den 1 augusti 2022. Eftersom samtliga de brott som Burim Makolli döms för genom denna dom begåtts före lagändringen, är det dock de tidigare bestämmelserna som ska tillämpas i detta mål (se prop. 2021/22:224 s. 105). Enligt 8 a kap. 3 § gäller då ett undantagslöst förbud att utvisa en utlänning om utlänningen kom till Sverige innan han eller hon fyllde 15 år och har visats här sedan minst fem år när åtal väcktes.

Burim Makolli har själv uppgett att han varit stadigvarande bosatt i Sverige sedan 1995 och att han då var 14 år gammal. Av uppgifterna i Migrationsverkets yttrande framgår emellertid att Burim Makolli ansökte om asyl i Sverige redan i april 1994, vilket innebär att han då måste ha befunnit sig i landet. Burim Makolli har alltså kommit till Sverige redan som 12-åring. Asylansökan av-

slogs under 1995, men Burim Makolli beviljades under 1998 permanent uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder. Även om det under den mellanliggande perioden varit fråga om en olaglig vistelse i landet, finner tingsrätten att Burim Makolli – i den mening som avses i bestämmelsen – vistats i Sverige i mer än fem år när åtal väcktes. Laglig grund för att utvisa honom saknas således och yrkandet om detta ska avslås.

ÖVRIGA FRÅGOR

Avgift till brottsofferfonden

Samtliga tilltalade döms för brott som har fängelse i straffskalan. Det innebär att var och en av dem ska betala den i lag stadgade avgiften om 800 kr till brottsofferfonden.

Sekretess

Under försvarets sakframställan föredrogs bakom stängda dörrar det medicinska underlag som åberopats. Det som framgår av underlaget har i allt väsentligt återgetts i denna dom. Tingsrätten finner att det saknas skäl att förordna om fortsatt sekretess i dessa delar.

Ersättning till försvarare och målsägandebiträde

Vid prövningen av de offentliga försvararnas ersättningsanspråk avseende arbete finns anledning att först framhålla följande. Målet såvitt gäller bidragsbrott (mål B 420-23) omfattar fyra tilltalade. Stämningsansökningarna är relativt omfattande. Förundersökningen har också varit omfattande, liksom den

skriftliga bevisning som åberopats. Huvudförhandlingen har beträffande bidragsbrott avsett totalt sex förhandlingsdagar med en sammanlagd förhandlingstid om drygt 21 timmar. Åklagaren har yttrat sig över försvararnas kostnadsräkningar och har därvid endast lämnat synpunkter beträffande advokat Rikard Darells räkning. Rikard Darell har beretts tillfälle att yttra sig, vilket han också gjort. När det gäller åtalet för olaga förföljelse m.m., som handlagts i mål B 2794-22, har advokat Johan Länström lämnat en särskild kostnadsräkning.

De ersättningar som advokaterna Emanuel Peterson, Johan Länström och Elisabeth Ask Lundgren begärt är skäliga och ska beviljas. Beträffande advokat Rikard Darells anspråk gör tingsrätten följande överväganden. Åklagaren har anfört att Rikard Darell lagt ned fler timmars arbete än övriga försvarare, trots att Ukshin Makolli och Burim Makolli varit föremål för betydligt mer omfattande brottsmisstankar än Manjolla Hoxha. Däremot har åklagaren inte pekat på någon specifik åtgärd som varit onödig eller tagit oskäligt lång tid. Rikard Darell har i sin kostnadsräkning angett vilka åtgärder han vidtagit och tidsåtgången för dessa. Det får med hänsyn till brottens art anses nödvändigt att Rikard Darell gått igenom hela förundersökningen, även om åtalet beträffande hans huvudman varit mer begränsat. Ingen av de åtgärder som vidtagits framstår som onödiga och inte heller framstår tidsåtgången för någon enskild åtgärd som oskäligt lång. Vidare avviker inte den sammanlagda tidsåtgången påtagligt från det arbete som Emanuel Peterson respektive Johan Länström lagt ned. Den begärda ersättningen ligger således inom rimlighetens gräns och ska godtas.

Även målsägandebiträdet, advokat Jorge Conchas, kostnadsanspråk framstår som skäligt och ska beviljas.

Redan med hänsyn till att Ukshin Makolli och Burim Makolli döms till längre fängelsestraff ska kostnaderna för deras försvar – och beträffande Burim

Makolli för målsägandebiträdet – stanna på staten. Manjolla Hoxhas ekonomiska förhållanden är vidare sådana att även kostnaden för hennes försvar ska stanna på staten. Alban Hoxha har en sådan inkomst att han i och för sig är återbetalningsskyldig för sin försvararkostnad. Eftersom han ådöms ett förhållandevis kraftigt bötesstraff finner tingsrätten dock skäl att jämka återbetalningsskyldigheten till 0. Även för hans del ska alltså kostnaden stanna på staten.

RÄTTEN

Lagmannen Fredrik Löndahl samt nämndemännen Lage Engebo, Gunilla Lundin Quist och Dieter Müller.

Rätten är enig.

Digitalt signerad av lagmannen Fredrik Löndahl

ÖVERKLAGANDEINFORMATION

Hur man överklagar

Överklagandet ska ha kommit in till Ystads tingsrätt senast **den 8 mars 2024**. Överklagandet ska vara skriftligt. Ystads tingsrätt skickar det vidare till Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid så har den andra parten också rätt att överklaga, även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv Ystads tingsrätt och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet. Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför. Tala också om ifall du vill att målsäganden ska komma personligen till en huvudförhandling.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer. Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer. Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till Ystads tingsrätt. Tänk på att skicka det i god tid med hänsyn till postgången.

Vad händer sedan?

Ystads tingsrätt kontrollerar att överklagandet har kommit in i rätt tid. Om det har kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet har kommit in i tid skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även Hovrätten över Skåne och Blekinge skicka brev på det sättet.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till Hovrätten över Skåne och Blekinge tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning. Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att ta med allt du vill föra fram i överklagandet.

När krävs det prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

I brottmålsdelen behövs prövningstillstånd i två olika fall:

- Den åtalade har dömts enbart till böter.
- Den åtalade har frikänts från ett brott som inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Skadeståndsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en begäran om skadestånd. Undantag kan gälla när en dom överklagas i brottmålsdelen och det är kopplat till en begäran om skadestånd till brottet. Då krävs inte prövningstillstånd om

- det inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen eller om
- hovrätten meddelar prövningstillstånd i brottmålsdelen.

Beslut i övriga frågor

I de mål där det krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen (se ovan), krävs det också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

När får man prövningstillstånd?

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall:

1. Hovrätten bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten har dömt rätt.

2. Hovrätten anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
3. Hovrätten behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
4. Hovrätten bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Det krävs också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

Vill du veta mer?

Mer information finns på www.domstol.se. Ta kontakt med Ystads tingsrätt eller Hovrätten över Skåne och Blekinge om du har frågor.